

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Gəncədə
universitet
müəllimi
kabinetində
bıçaqlandı

yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 12 oktyabr 2017-ci il Çərşənbə № 209 (6823) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

AŞ PA-da Azərbaycanla bağlı bir gündə iki qətnamə qəbul edildi

Qurumun yeni sədrinin ilk iclası Azərbaycana qarşı hücumla başladı; Səməd Seyidov: "Təşkilatın baş katibi üzv ölkələrə eyni və obyektiv münasibət göstərmək əvəzinə, yalnız bir ölkənin adını çəkir"

yazısı səh.6-da

MDB dövlət başçıları qapalı Soçi görüşündə nədən danışdılar?

yazısı səh.3-də

Elçibəyin qardaşı dünyasını dəyişdi

yazısı səh.2-də

Xarici şirkətlərin Azərbaycana tərk etməsinin səbəbləri...

yazısı səh.4-də

Azərbaycan ən çox Rusiyadan mal alır

yazısı səh.9-da

"Pakistan və Türkiyə ilə hərbi müttəfiqliyə dair müqavilə imzalana bilər" - ekspert

yazısı səh.10-da

Uşaqlar üçün idman növü seçəndə diqqətli olun - valideynlərə tövsiyə

yazısı səh.15-də

Katalon separatçıları geri çəkildilər - səbəb

yazısı səh.10-da

Qarabağ məsələsi bölgəni "barıt çəlləyi" nə çevirir

yazısı səh.11-də

ABŞ-Türkiyə qarşıdurması - Azərbaycan nə etsin...

yazısı səh.3-də

Manat boğulmasının deyə, iqtisadiyyatı ayağının altına alır...

yazısı səh.12-də

Prezidentlərin Soçi görüşü ilə bağlı mühüm detal

PUTİN ƏLİYEV DƏN MÖHLƏT İSTƏYİB - İLGİNC İDDİA

Kremlin Bakıya işi düşüb; Rusiyadakı kritik mart seçkilərində Azərbaycan sarıdan Qarabağda arxayın olmaq üçün Rusiya liderinin prezident İlham Əliyevdən zəmanət istədiyi deyilir; bəs nəyin qarşılığında - marta qədər konfliktin həllində dönüşümü olacaq? - rusiyalı politoloq danışır...

musavat.com
Togrul İsmayil

yazısı səh.8-də

Azərbaycan İŞİD-i sərhəddə gözləyir - sensasion təfəsilatlar

Yaxın Şərqdən sıxışdırılıb çıxarılan potensial terrorçuların Dağıstana və Azərbaycana sızma ehtimalı olduğundan iki ölkə arasında qarşılıqlı fəaliyyət gücləndirilib; **İŞİD-in Bakıda ifşa olunmuş planı:** "Deputatları öldürməli, dövlət idarələrinə basqınlar olmalı" ...

yazısı səh.5-də

Əli Məsimli:

"Sivil bazar iqtisadiyyatı belə olmur"

yazısı səh.7-də

Fərəc Quliyev:

"Günlük siyasətlə Qarabağı azad edə bilmərik"

yazısı səh.9-da

Əli Həsənov:

"Qərəzli sənədlərin qəbul edilməsi Azərbaycanı AŞ-la münasibətlərini yenidən nəzərdən keçirməyə məcbur edir"

yazısı səh.2-də

12 oktyabr 2017

Elçibəyin qardaşı dünyasını dəyişdi

Mərhum prezident Əbülfəz Elçibəyin qardaşı Almurad Əliyev oktyabrın 11-də vəfat edilib. O, elə ötən gün də dəfn edilib. Cebhe.info xəbər verir ki, dəfndə mərhumun yaxınları və siyasi cəmiyyətdə tanınan, Əbülfəz Elçibəyin ətrafında yer alan şəxslər iştirak edib. Mərhum Almurad Əliyev Sulutəpə qəbiristanlığında dəfn edilib.

A.Əliyev 83 yaşında uzun sürən xəstəlikdən sonra vəfat edib.

Allah rəhmet eləsin.

Gəncədə universitet müəllimi bıcaqlandı

Gəncə şəhərində müəllim bıcaqlanıb. "Report"un Qərb bürosunun məlumatına görə, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin (ADAU) müəllimi olduğu bildirilən Sənan adlı şəxs kabinetində bıcaqlanıb.

Yaralı xəstəxanaya yerləşdirilib.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Orta məktəb şagirdi maşını kanala aşırırdı - 4 yaralı

Lənkəranda avtomobil kanala aşırıb. APA-nın cənub bürosunun verdiyi məlumata görə, "Lada Priora" markalı avtomobilin kanala aşması nəticəsində Lənkəran şəhər sakinləri - 2001-ci il təvəllüdü Rəsul Quliyev, Elsevən Baxışzadə, Rauf Məmmədli və Rəşad İbadzadə xəsarət alıb.

Onlar Lənkəran şəhər 6 sayılı məktəb-liseyin şagirdlərindədir.

Həkimlər onların vəziyyətinin yaxşı olduğunu və ambulator müalicəyə göndiriləcəklərini deyiblər.

Yağış yağacaq, güclü külək əsəcək

Oktyabrın 12-də Bakı və Abşeron yarımadasında havanın dəyişkən buludlu olacağı, arabir tutulacağı gözlənilir. Şəhər yarımadasının bəzi yerlərində qısamüddətli yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi gecə və səhər aralıqlarda güclənəcək.

ETSN-dən APA-ya verilən məlumata görə, havanın temperaturunun gecə 13-15° isti, gündüz 16-19° isti, Bakıda gecə 13-15°, gündüz 17-19° isti olacağı gözlənilir.

Atmosfer təzyiqi 765 mm civə sütunu təşkil edəcək.

Nisbi rütubət gecə 75-85 %, gündüz 60-70 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı ehtimalı var. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə aralıq güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 9-14°, gündüz 15-20° isti, dağlarda gecə 2-6°, gündüz 6-11° isti olacağı gözlənilir.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

"Qərəzli sənədlərin qəbul edilməsi Azərbaycanı AŞ-la münasibətlərini yenidən nəzərdən keçirməyə məcbur edir" - Əli Həsənov

"Hesab edirəm ki, AŞ PA müəyyən maraqlı anti-Azərbaycan dairələrin subyektiv mülahizələri əsasında hazırlanmış və xüsusi məqsəd daşıyan bu sənədləri qəbul etməklə, növbəti dəfə ölkəmizə qarşı öz qərəzli və ədalətsiz mövqeyini nümayiş etdirdi".

Bunu APA-ya açıqlamasında Azərbaycan prezidentinin İctimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi Əli Həsənov AŞ PA-da Azərbaycana dair qəbul olunmuş sənədlərə münasibət bildirərək deyib.

"Məlumdur ki, Azərbaycan bu quruma üzv olduğu dövrdən keçən müddət ərzində ardıcıl şəkildə müəyyən lobbü qruplarının və xüsusilə də erməni təəssübkeşlərinin təzyiqi ilə üzvləşib. Cənab Torbyorn Yaqland baş katib olduğu dövrdə isə bu təzyiqlər daha da artır və kəskinləşib. Bu da onun Azərbaycana qarşı xüsusi neqativ münasibətdən irəli gələn məsələdir.

Açıq-aydın hiss olunur ki, öz milli maraqlarına uyğun müstəqil siyasət yürüdükdən sonra prinsipli mövqeyi ilə seçilən Azərbaycanın AŞ PA-da fəallığı bir çoxlarına sərf etmir. Əks təqdirdə, parlamentarilər daha çox islamofobiya, ksenofobiya, irqi və dini ayrı-seçkiliklə yanaşı, Ermənistan barədə ölçü götürülməməsi məsələsini qaldırdılar və Avropanın fundamental dəyərlərinə bu dərəcədə açıq hörmətsizlik nümayiş etdirmədilər", - deyər Ə. Həsənov qeyd edib.

Prezidentin köməkçisinin sözlərinə görə, bu gün demokratiya yolu ilə inkişaf edən, Avropa İttifaqı ilə strateji tərəfdaşlıq haqqında sənədlərin imzalanması Azərbaycanın süni şəkildə sıxışdırılması bir daha göstərir ki, AŞ PA müəyyən məqsədlər üçün hazırlanmış qərəzli sənədlərin əhəmiyyətli rolunu nümayiş etdirir. "Əlbəttə, bu kimi əsassız sənədlər qəbul etməklə Azərbaycanı AŞ-ə daha da sıxışdırmaq mümkündür"

ni ifadə edərdilər. Kırım məsələsinə görə Rusiyaya sanksiya tətbiq olunduğu halda, nəyə görə 25 ildir Azərbaycan torpaqlarının 20 faizini işğal altında saxlayan Ermənistan barədə ölçü götürülməməsi məsələsini qaldırdılar və Avropanın fundamental dəyərlərinə bu dərəcədə açıq hörmətsizlik nümayiş etdirmədilər", - deyər Ə. Həsənov qeyd edib.

Qeyd edək ki, oktyabrın 11-də Avropa Şurası Parlament Assmbleyasında həm də Azərbaycanın da iştirakı ilə Stefan Şennax və Sezar Florin Predanın hazırladığı "Azərbaycanın demokratik təsisatlarının vəziyyəti" adlı hesabat üzrə 14403 sayılı Qətnamə, həmçinin belçikalı parlamentar Alen Desotksenin hazırladığı "Azərbaycanın Avropa Şurasında sədrliyi: insan hüquqlarına əməl edilməsi sahəsində atılacaq növbəti addımların vəziyyətinə dair" 14397 sayılı Qətnamə qəbul olunub.

Ərəblər getdilərmi?

Səkkiz ayda turistlər Azərbaycanda 1,3 milyard manat xərcləyib

Son bir ayda Bakıda ərəb turistlərinin sayı dəfələrlə azalıb. Əvvəl paytaxtın mərkəzi küçələrində, işə obyektlərində, böyük ticarət mərkəzlərində hər addımbaşı rast gəldiyimiz ərəb turistlər, ailələri artıq gözə dəymir.

Halbuki cari ilin yay aylarında ölkəmizə səfər edən ərəb ölkələri vətəndaşlarının sayında böyük artım var idi. Rəsmi açıqlamalara görə, 2016-cı ilin ilk 6 ayı ilə müqayisədə bu ilin ilk yarısında Omandan 16 dəfə, Küveytdən 8, Səudiyyə Ərəbistanından 6, Qətərdən 5, Mərakeşdən 5, BƏƏ-dən 4,4 dəfə çox ərəb turist ölkəmizə gəlib. Müştahidələr onu göstərir ki, ərəb turistlərinin Azərbaycanda ən çox gəzdikləri yerlər Bakı şəhəri, regionlardan isə Qəbələ, İsmayılı, Quba, Oğuz rayonlarıdır. Lakin qeyd etdiyimiz kimi, artıq nə paytaxtda, nə də regionlarda ərəb turistləri gözə dəymir. Səbəb nədir?

"FLY Travel" şirkətinin rəhbəri, turizm eksperti Mamed Əliyev sualımıza bu cür cavab verdi: "Səbəbi fəsilə əlaqədardır. Adətən ərəb turistləri yay aylarında ölkəmizə gəlməyi sevirlər. Daha çox isə Qəbələyə üz tuturlar. Lakin son vaxtlarda demək olar ki, daxili tur yoxdur".

Ekspertin sözlərinə görə, yaxın aylarda da ərəb turistlərinin axını gözlənilir: "Qeyd etdiyim kimi, ərəblər daha çox yay aylarında ölkəmizə səfər edir. Ona görə də yaxın aylarda onların yenidən ölkəmizə axın etməsi gözlənilir. Eləcə də qış aylarında bu cür vəziyyət olacaq".

Digər ekspertlər isə qeyd edir ki, payız aylarında durğunluq olsa da, qış mövsümündə ərəb turistləri yenidən Azərbaycana üz tutacaq. Buna səbəb isə ölkəmizdə qış turizmi baxımından yaradılan yeni şəraitlə bağlıdır. Adətən gələn ərəb turistləri ölkəmizdə orta hesabla 1 həftəyə yaxın qalırlar. Onların bir qismi 5, bir qismi isə 2-3 ulduzlu hotellərdə qalmağa üstünlük verir. BƏƏ, Küveytdən gələn ərəb turistləri daha çox 5 ulduzlu hotelləri seçir.

"Cari ilin 8 ayında xarici turistlərin ölkəmizdə 1 milyard 300 milyon manat xərcləyib. Yerli turistlərin 8 ayda xarici ölkələrdə xərclədiyi məbləğ isə 1 milyard 200 milyon manat olub".

APA-nın məlumatına görə, bunu mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəz Qarayev Turizm Şurasının iclasında deyib.

Qayd edək ki, oktyabrın 11-də Avropa Şurası Parlament Assmbleyasında həm də Azərbaycanın da iştirakı ilə Stefan Şennax və Sezar Florin Predanın hazırladığı "Azərbaycanın demokratik təsisatlarının vəziyyəti" adlı hesabat üzrə 14403 sayılı Qətnamə, həmçinin belçikalı parlamentar Alen Desotksenin hazırladığı "Azərbaycanın Avropa Şurasında sədrliyi: insan hüquqlarına əməl edilməsi sahəsində atılacaq növbəti addımların vəziyyətinə dair" 14397 sayılı Qətnamə qəbul olunub.

Dövlət Gömrük Komitəsi sədri Aydın Əliyev kərə yağının bahalaşmasından danışıb.

"APA-Economics"in məlumatına görə, qurum rəhbəri deyir ki, DGK-nın vəzifəsi ölkəyə idxal olunan və ölkədən ixrac olunan yükləri rəsmiləşdirməkdən ibarətdir: "Bugünkü reallıq ondan ibarətdir ki, kərə yağı dünya birləşməsinə birləşmədir. Bu da ölkəyə gətirilən məhsulun qiymətinə təsirsiz ötüşmür. Əsas idxalçı ölkələrdən biri də Yeni Zelandiyadır. Gömrük orqanlarının vəzifəsi ölkəyə gətirilən yükü rəsmiləşdirməkdən ibarətdir".

Bundan öncə DGK-nın yaydığı məlumatda qeyd edilib ki, Azərbaycana idxal olunan yağ məhsullarının qiymətləri ilə əlaqədar komitə tərəfindən xarici ticarətin statistikasına və mal nomenklaturasına uyğun olaraq 9 ay ərzində ümumiləşdirilərək yağ məhsullarının bütün çeşidlərinin, eləcə də idxal olunan ölkələr (Almaniya, Yeni Zelandiya və daha yaxın məsafədə yerləşən qonşu ölkələr - Rusiya, Ukrayna, Belarus və s.) nəzərə alınaraq orta statistik qiyməti və digər məlumatlar verilib. Əlavə olaraq daha detallandırılmış yağ məhsulları çeşidləri daxilində kərə yağının gəldikdə isə bu məhsulun cari ilin sentyabr ayı üçün orta statistik qiyməti 5,20 ABŞ dolları təşkil edir.

Nəzərə almaq lazımdır ki, idxal əməliyyatları zamanı gömrük dəyəri gömrük orqanlarına təqdim edilən xarici ticarət müqavilələrində müəyyən olunan satış qiymətləri, göndərmə şərtləri əsasında formalaşır və müvafiq gömrük ödənişləri hesablanır. Gömrük ödənişləri ödənildikdən sonra məhsul sərbəst dövriyyəyə buraxılır.

tipli obyektlərdə 860 mindən çox yerləşdirmə olub: "Bu ilin 8 ayında isə bu göstərici 1 milyon 294 min nəfərdən artıqdır. Bu istiqamətdə tədbirlər daha da gücləndiriləcək. Biz ölkəmizə gələn xarici turistlərin sayının artırılması, onlara göstərilən xidmətlərlə yanaşı, yerli vətəndaşların da ölkə daxilində mənalı istirahətinin təşkili üçün addımlar atmalıyıq".

Xalidə GƏRAY

Oktabrın 11-də Rusiyanın Soçi şəhərində MDB ölkələrinin dövlət başçılarının sammiti keçirilib.

APA-nın Soçiyə ezam olunmuş xüsusi müxbirinin verdiyi məlumata görə, sammitdə ilk olaraq dövlət başçıları məhdud tərkibdə görüş keçiriblər. Sonra isə görüş nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə davam etdirilib.

Qeyd edək ki, MDB liderlərinin məhdud tərkibdə keçirilən görüşünün yalnız protokol hissesi mətbuat üçün açıq olub.

2018-ci il üçün MDB-yə sədrlik Tacikistan Respublikasına keçib.

APA-nın Soçiyə ezam olunmuş xüsusi müxbirinin verdiyi məlumata görə, bu barədə MDB ölkələri dövlət başçıların sammitində qərar qəbul olunub.

Türkmənistan və Rusiya isə MDB-nin həmsədr ölkələri olub.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev MDB liderlərinin məhdud tərkibdə keçirilən görüşündə çıxış edib.

"Bu gün keçirilən sammitin gündəliyi olduqca zəngindir. Biz gələcəkdə MDB çərçivəsində əməkdaşlığın möhkəmlənməsini qeyd edəcəyik. Təşkilatın və onun strukturlarının effektivliyinin artırılması barədə fikir mübadiləsi aparacağıq".

APA-nın Soçiyə ezam olunmuş xüsusi müxbirinin verdiyi məlumata görə, bunu MDB dövlət başçıların məhdud tərkibdə keçirilən görüşündə Rusiya prezidenti Vladimir Putin bildirib.

O, sammitdə iqtisadi mövzuya xüsusi diqqət ayıracaqlarını vurğulayıb: "Ticarət və investisiya əlaqələrinin dərin-

ləşməsi, eləcə də məhsul və xidmətlərin hərəkətində mövcud maneələrin aradan qaldırılmasına istiqamətlənən addımları müzakirə edəcəyik. Bizim yeni, böyük və qarşılıqlı sərfəli işgüzar layihələri həyata keçirmək imkanımız var. Sammit çərçivəsində humanitar sahədə bir sıra qərarları təsdiq edəcəyik. Əminəm ki, bu qərarların həyata keçirilməsi ölkələrimiz və xalqlarımız arasında əlaqələri möhkəmləndirməyə yardım edəcək", -

deyə Rusiya prezidenti qeyd edib.

Geniş tərkibdə görüşdə 2018-ci ildən MDB-yə sədrlik edəcək Tacikistan prezidenti İmaməli Rahmon çıxış edib. O, təşkilatın fəaliyyətinin gücləndirilməsi ilə bağlı ölkəsinin və hökumətinin görəcəyi işlərdən danışdı.

Sonra Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməsi ölkələrimiz və xalqlarımız arasında əlaqələri möhkəmləndirməyə yardım edəcək", -

Sammitdə çıxış edən Rusiya Federasiya Şurasının sədri

Valentina Matviyenko MDB Parlamentlərarası Assambleyasının fəaliyyətindən, Rusiyanın quruma sədrlik etdiyi müddətdə görülən işlərdən danışdı.

Sonda MDB liderləri sammitin yekunu olaraq müzakirə olunan məsələlərə bağlı 18 sənəd imzalayıblar. Bu sənədlərə "MDB-nin sədrliyi haqqında" qərar, "MDB dövlət başçıların növbəti sammitinin keçirilməsi haqqında protokol qərarı", "MDB-nin İc-

MDB dövlət başçıları qapalı Soçi görüşündə nədən danışdılar?

Qurumda müzakirələr sammitində 18 sənəd imzalanıb; Azərbaycan prezidenti MDB sammitində çıxış edib

raiyə Komitəsinin sədri haqqında" qərar, "Korupsiyaya qarşı mübarizədə əməkdaşlıq Konsepsiyası", "Terrorçuluqla mübarizə və ekstremizmin digər təzahürləri, eləcə də onların maliyyələşdirilməsi sahəsində informasiya mübadiləsi haqqında Saziş", 2019-cu ilin MDB-də "Kitab İli", 2020-ci ilin "1941-45-ci il Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75 illiyi ili" elan olunması haqqında" və digər qərarlar daxildir.

ABŞ-Türkiyə qarşıdurması - Azərbaycan nə etsin?

Zahid Oruc: "Yaranmış durum ümumilikdə regional vəziyyətə mənfi təsir göstərəcək"

ABŞ-Türkiyə münasibətlərində gərginlik artmaqda davam edir. ABŞ Türkiyə vətəndaşlarına viza verilməsini dayandırıb. Türkiyə də rəsmi Vaşinqtonun qərarına cavab olaraq ABŞ vətəndaşlarına viza verilməsini dayandırıb. Qarşılıqlı ittihamlar və hədələr o həddə çatıb ki, rəsmi Ankara ABŞ hərbi qüvvələrinin Türkiyədən çıxarılma biləcəyini bəyan edib.

ABŞ Dövlət Departamenti rəsmisi Hizer Noyert isə dünən bəyan edib ki, ABŞ Türkiyədəki vəziyyətdən çox narazıdır. Noyertin sözlərinə görə, ABŞ həbs edilən İstanbul konsulluğu əməkdaşlarının Fətullah Gülenlə əlaqəsinin olması barədə faktlara rast gəlməyib. Dövlət Departamenti rəsmisi bəyan edib ki, ABŞ-ın Türkiyə vətəndaşlarına vizaların verilməsini müvəqqəti olaraq dayandırmaq qərarı birtərəfli deyil, Ağ Ev və Dövlət Departamenti qarşılıqlı razılıq əsasında qəbul edilib.

Azərbaycanın strateji mütəfəqi olan qardaş Türkiyə ilə

çox ciddi əməkdaşlıq əlaqələri olan ABŞ arasında qarşıdurma vəziyyətinin yaranması ölkəmizə hansısa şəkildə təsirlərini göstərə bilərmi? Azərbaycan belə vəziyyətdə necə davranmalıdır?

Deputat Zahid Oruc "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, ABŞ-la Türkiyə arasında yaranan siyasi soyuqluq şübhəsiz regional vəziyyətə mənfi təsir göstərəcək. Bundan digər qonşu dövlətlərin də xarici siyasətləri bir qədər təsirlənəcək: "Mən çox yumşaq ifadələrdən istifadə edə bilmərəm. Çünki realıq bundan ibarət idi ki, Türkiyə içərisində, o cümlədən elitasında Barak Obama dövründən sonrakı zamana yönəlmiş bir illüziyalıq var idi. Hesab olunurdu ki, Hillari Klinton Fətullah Gülen siyasətinin üzərinə əl qoyub, onlar bunu idarə edə bilərlər, ona görə də fərqli bir hakimiyyət dönəmində Türkiyə-ABŞ münasibətləri ən yaxşı səviyyəyə qalxacaq. İndi isə artıq vizaların verilməməsi, bunun qarşılıqlı olaraq həyata ke-

çirilməsi, həmçinin konsulluq təmsilçilərinin həbsi və qarşılıqlı siyasi protestlər, o cümlədən artıq Dövlət Departamenti münasibətlərin yaxın zamanlarda yaxşılaşmayacağıni bildirməsi o deməkdir ki, diplomatik münasibətlər səviyyəsinin ən aşağı durumu mövcuddur. Avtomatik olaraq ABŞ-la Türkiyə arasındakı mütəfəqlik belə aşağılanırsa, bu halda bölgədə digər dövlətlərin mövqeləri aktivləşəcək. Paralel şəkildə eğer Türkiyəni Ağ Ev tərəfindən bölgədə əvəz etmək mövqeyi olacaqsa, xüsusilə də bir çoxları bunu Şimali Kürdüstan dövlətinin meydana çıxmasından sonra daha ucadan söyləyirlər, belə olan təqdirdə Türkiyə özünün geopolitik məkan bucağını dəyişmiş olacaq. Suriyadakı proseslər üzərindən Rusiya ilə əlaqələrini yaxşılaşdırmış, İranla kürd probleminə münasibətdə siyasətini uzlaşdırmış bir ölkə kimi Türkiyə Ərdəğanın liderliyi altında gözləmədi ki, Qərbi onun bu addımlarına qarşı açıq-aşkar düş-

mənçilik münasibətini göstərəcək. Bəlkə də AKP iqtidarı belə hesab edirdi ki, Avropa Birliyinə daxil olan əsas üç-dörd ölkə ilə mövcud olan krizis kimi ABŞ-la da problemlər keçəcək. Ən azı Tramp-Ərdəğan görüşündə isti bəyanatlar verilməmişdi və belə gözləmək olardı ki, alt qatda olan problemlər çözüle biləcək. Amma gördüyünüz kimi, vəziyyət yumşalmağa əvəzinə kəskin məcrada inkişaf etdi.

Azərbaycana gəldikdə, biz bu cür situasiya ilə birinci dəfə deyil qarşılaşırıq. Realıq ondan ibarətdir ki, Türkiyənin regional statusu və bizimlə münasibətləri fonunda biz ötən dövrdə An-

kara-Təl-Əviv münasibətlərinin hətta az qala siyasi müharibə səviyyəsində olduğu dövrü də keçirmişik. Daha sonra Rusiya təyyarəsinin vurulması fonunda Moskva və Ankara arasında yaranan qarşıdurmanı da yaxşı xatırlayırıq. O zamanlarda da biz xarici siyasət hədəflərimizdə dəqiq, ardıcıl, prinsipial addımlar atdıq".

Deputatın sözlərinə görə, Azərbaycan o dövrlərdə bəlkə də Türkiyə-İsrail əlaqələrinə, o cümlədən Rusiya-Türkiyə münasibətlərinə yaxşı, barışdırıcı addımlar atdıq".

Deputatın sözlərinə görə, Azərbaycan o dövrlərdə bəlkə də Türkiyə-İsrail əlaqələrinə, o cümlədən Rusiya-Türkiyə münasibətlərinə yaxşı, barışdırıcı addımlar atdıq".

Azərbaycan yaranmış vəziyyətdə Amerika ilə münasibətlərini pisləşdirməlidirmi? Qətiyyətlə deyil. Çünki fərqli hədəflər var. Birləşmiş Ştatlarla NATO-da mütəfəqi kimi uzun on illərdən keçən yol var, müxtəlif cinahlarda yaxın əməkdaşlıq var, o cümlədən 14-15 milyard dollara çatan ticarət dövriyyəsi və sair məqamlar var. Bütün bunların hamısını sıfırlamaq qeyri-mümkündür. Zətən Türkiyəni ABŞ üçün əvəz etmək də mümkün deyil. Strateji mütəfəqi olan qardaş bir ölkənin regional və beynəlxalq siyasətdə yaşadığı problemlərdən təəssüf ki, biz də pay düşəcək. Bu qaçılmazdır.

Azərbaycanın hazırkı situasiyada edə biləcəyi tədbirlər ondan ibarətdir ki, biz zətən Cə-

nubi Qafqazda vaxtı ilə həm də ABŞ-ın yardımı ilə böyük yer tutan Türkiyənin mövqelərini yenə də möhkəmləndirməyə rol oynamaqda davam edəcəyik. Bu, heç zaman diskussiya mövzusu ola bilməz".

Z.Oruc qeyd etdi ki, Azərbaycan bu gün enerji, iqtisadi, siyasi qərarlarında Türkiyə ilə regional vahid bir xətt yürütməkdədir. Ancaq bu o demək deyil ki, bütün xarici siyasət məsələləri eyni dərəcədə üst-üstə düşür. Yəni fərqli maraqlar da təbii ki, ola bilər. Bunu belə də qəbul etmək lazımdır: "Məsələn, Avropada Türkiyə əleyhinə olan siyasətlərə biz dəfələrlə qarşı çıxmışıq. İndiki situasiyada qardaş ölkə ilə diplomatik kanalları açıq saxlamaqlıq. Ancaq elə hesab edə bilməyirik ki, buradan rəsmi Bakının üzərinə hansısa öhdəliklər, seçim etmək kimi məsələlər düşməyəcək. Hər halda, biz ABŞ-ın Bakıdakı səfirliyinə yaranmış durumla bağlı yalnız öz xoş məramımızı təqdim edə bilərik ki, problemi necə çözmək olar".

"Sputnik Azərbaycan" a açıqlamasında isə YAP Siyasi Şurasının üzvü, deputat Aydın Mirzəzadə deyib ki, Türkiyə tamamilə düzgün olaraq öz suverenliyini qoruyan addım atıb. Bunu etməsəydi, beynəlxalq nüfuzunu itirirdi, ona qarşı edilən həmlələrdən çəkdiyini göstərirdi. Nə Amerika Türkiyəyə, nə də Türkiyə Amerikasız bu gün beynəlxalq aləmdə rahat addımlaya bilər. Odur ki, ABŞ ilə Türkiyə arasında problem həll olunacaq.

□ Etibar SEYİDAĞA

Xarici şirkətlər Azərbaycanı niyə tərk edir?

Rəşad Həsənov: “Bu gün baş verənlərdə əsas səbəb məhz iqtisadi geriləmədir”

Rəşad Həsənov

Bu şirkətlərin ölkəni niyə tərk etməsinin səbəbləri açıqlanmışdır. Lakin belli olan odur ki, bu, ilk belə hal deyil. Daha öncə də bir neçə dünyaca məşhur şirkət, o cümlədək hotellər ölkəmizdəki fəaliyyətini dayandırmışdı. Bəs görəsən, bunun səbəbi nədir?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, burada bir çox səbəblər var: “Bəzi böyük layihələr var ki, onlar bitdi, yeniləri başlandı. Yeni layihələrin başlanması ilə əlaqədar bəzi şirkətlər Azərbaycanı tərk etdi, onların əvəzində yeni şirkətlər gəldi. Səbəblərdən biri odur. Digər səbəb odur ki, Azərbaycanda iqtisadi aktivlik müəyyən dərəcədə zəifləyib. Ötən il ÜDM-də 4 faiz azalma oldu, bu il isə 1 faiz azalma var. Artıq xarici şirkətlərin qazanları müəyyən dərəcədə aşağı düşüb. Bəzi hallarda buradakı filialların saxlanması onlar üçün rentabelli deyil. İqtisadi səbəb budur”.

İqtisadçının sözlərinə görə, məhkəmə-hüquq sistemindəki problemlər də investorları Azərbaycandan uzaqlaşdırır: “Ənənəvi bir problem də var ki, illərdir Azərbaycanda davam edir. Bunun əsas qayəsi də ölkəmizdə biznes mühitinin, məhkəmə-hüquq sisteminin normal olmaması ilə əlaqədardır. Dəfələrlə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən xarici şirkətlərin rəhbərləri, investorlar bununla bağlı şikayətlər ediblər. Mətbuata çıxan şikayətlər də olub. Bu çox ciddi məsələdir. Hər hansı bir investor üçün həmin ölkənin hüquq-mühafizə və məhkəmə sistemi çox önəmlidir. Mülkiyyət toxunulmazlığının ali hüquq olduğu, məhkəmə sistemində ədalətli qərarların bol olduğu ölkələrə investorlar daha həvəslə gedirlər. Azərbaycanda iqtisadi səbəblə yanaşı, belə bir səbəbin də olması xarici şirkətlərin marağını azaldır”.

İqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov isə vurğuladı ki, müşahidə olunan bu dinamika normal haldır: “Bəzi hallarda xarici şirkətlər hansısa ölkədə fəaliyyətlərini düzgün proqnozlaşdırma bilmirlər. Nəticədə onlar düşdükleri şəraitdə uğursuz olduqları üçün filiallarını bağlayırlar. Ancaq nəzərə alsaq ki, son günlər Azərbaycanda bağlanan xarici şirkətlərin sayı artmaqda davam edir, bu, iqtisadi vəziyyətlə əlaqədardır. Faktiki olaraq bu şirkətlərin böyük əksəriyyəti hansısa tenderlərin iştirakçıları idilər. Xüsusilə də Azərbaycanda icra edilən layihələrdə iştirak edə, pay ala bildilər. Ölkəmizdə iqtisadi subyektlərin təkmil olması, onların müxtəlif sferalarda fəaliyyətlərinin zəifliyi və digər bu kimi məqamlar ötən dövr ərzində xarici şirkətlərin fəaliyyət imkanlarını artırır”.

R.Həsənovun sözlərinə görə, 2015-ci ildən sonra situasiya dəyişdi, dövlətin satınalmalarında, eyni zamanda layihələrin həcmində kəskin azalma baş verdi: “O cümlədən real sektorda da geriləmə var. Bu səbəbdən sözügedən şirkətlər Azərbaycanda fəaliyyətləri səmərəli olmadığı üçün filiallarını bağlamaq qərarına gəliblər. Lakin əvvəlki illərdə də xarici şirkətlərdən ölkəni tərk edənlər olmuşdu. 1990-cı illərin sonlarında Azərbaycanda 30 min nəfərə yaxın türküyəli iş adamı olub. Ancaq 2010-cu illərdə onların sayı kəskin şəkildə azalmışdı. Bu proseslər hər zaman gedir. Bu gün baş verənlərdə əsas səbəb məhz iqtisadi geriləmədir”.

□ Nərgiz LİFTİYEVA

Orta məktəblərin 10-cu sinfi üçün nəzərdə tutulmuş rus dilində “Vseobşaya istoriya” (“Ümumi tarix”) dərsliyində yer almış xəritə ilə bağlı məsələ ciddi müzakirə mövzusu oldu. Belə ki, dərsliyin Azərbaycan dilində olan orijinalında və gürcü dilində tərcüməsində səhvə yol verilməsinə də, rus dilində olan variantında texniki səhv aşkar edilmişdir.

Aşkarlanmış səhv dərsliyi nəşr və çap edən “Şərq-Qərb” nəşriyyatı tərəfindən aradan qaldırılıb və dərslik yenidən çap olunaraq məktəb kitabxanalarına təhvil verilib. Dərs rus dilində aparılan ümumi təhsil müəssisələri üçün yeni çap olunmuş X sinif “Vseobşaya istoriya” dərsliyinin yenilənmiş tirajı şagirdlərə paylanılıb. Sözügedən məsələ ilə bağlı ekspertlərin fikirlərini öyrəndik.

Təhsil eksperti Etibar Əliyev bildirdi ki, qeyd olunan dərslikdəki texniki səhvə bağlı ilkin olaraq Bəhlül Hüseynov adlı vətəndaş Təhsil Nazirliyinin “Qaynar xətt” xidmətinə müraciət edib: “Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyi Bəhlül Hüseynovu qəbul edib və ona əsl vətəndaşlıq mövqeyi nümayiş etdirdiyi üçün təşəkkürünü bildirib. Bu, normal hal deyil? Bu cür yanaşma və iş tərzini ölkənin ziyanındadır? Səhvlər bütün dünyada düzəldilir. Yoxsa yenə də səhvi deyənə məhkəməyə vermək lazımdır? Xəritədə doğrudan da texniki səhvə yol verilməsi inandırıcıdır, çünki dərslik ölkənin ən nüfuzlu nəşriyyatlarından biri olan “Şərq-Qərb” nəşriyyatında çap olunub. Nə oldu, belə bir meqa-nəşriyyat indi bilərəkdən xəritəni çap edərək düşmən dəyirmanına su səpdi? Heç inandırıcı görünür axı. İndi diqqət edin, nazirliyin etiraf etdiyi texniki səhvin ucundan tutub nə qədər ucuzluğa getdilər. Təhsil Nazirliyi bütün dərsliklərin ictimai müzakirəsini keçirir. Nə yaxşı Tarix İnstitutunun əməkdaşları, ali məktəblərin tarix müəllimləri bu texniki səhvi aşkara çıxarmayıblar? Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyi Bəhlül Hüseynovu qəbul edib və ona əsl vətəndaşlıq mövqeyi nümayiş etdirdiyi üçün təşəkkürünü bildiribse, ictimai müzakirələr zamanı səhvi aşkarlayan şəxsə də təşəkkür bildiriləcəkdi”.

Professor Şahlar Əsgərov: “3 gündür müşahidə edirəm... Mediada vurçatlasındır. Gündəmin mövzusunun özünün tarixi qəhrəmanlığı kimi təqdim edən çoxları bir çox halda tarix kitabının səhifəsini belə görmədən sinə döyür, haray qoparı, düşmən axtarırdı və sair. Hətta bu sinə döymə kampaniyası kitabda texniki qüsuru qeyd edən dövlət qurumunun rəsmi cavabından sonra daha da şiddətlən-

di. Biləndə ki, bu nüsxələr məktəblərdən yığışdırılıb, yeniləri çap olunaraq paylanılıb, ancaq yenə də hay-haraydır. Bir çox hallarda öz merkantil maraqlarının (*kitabları keçməyən*) heyfini almaq üçün çoxdan pusquda dayanan kim, bu maraqların ifadəçisi olmayan dövlət qurumuna qarşı səlib yürüşünə keçən

görə müvafiq qurumları asıb-kəsənlər, bu faktı yüz dəfələrlə daha geniş məkanda yayır, bundan sanki zövq alır. Başa düşə bilmədim..

İkincisi, bədnam qonşularımızın mentalitetini ən azı biz azərbaycanlılar daha yaxşı bilmirikmi? Onların nəyi həqiqidir ki, adları da özününkü olsun! Lavaşdan, dolmadan tut-

Diqqətli oxucular internet axtarışında hayların (üzdəniyyət qonşularımızın əsl adı) necə Armenia adına sahibləndiklərinə dair onlarla tədqiqat materialları ilə tanış ola bilərlər. Lap elə azərbaycanlı müəlliflər, Rövşən Mustafayev, Firudin Ağasıoğlu və başqalarının əsərlərində bununla bağlı tarixi dəlillər on-

Dərslik qalmaqalını bitirəkmi...

Ekspertlər məsələnin müzakirəsinin bu qədər uzadılmasına lüzum görmür

Etibar Əliyev

kim, kimisə erməni təəssübkeşi adlandıran kim, anaxronizmə günahlandırılan kim, az qala bu qurumun Zori Balaşyanın “Ocaq” kitabının da nəşri olduğunu xəbər verən kim...

Markın Allah evin tiksin. Bu facebooku ki çıxarıb, kim nə gəlir, nəyi gəlir, necə ittiham edir, sorgusuz filansız... Buradan da media məşəttələri sıralanır, həndəsi silsilə ilə ar-tır, izahatsız, araşdırmaz. “Ritual qurbanlıq” axtarışı bütün sürəti ilə davam edir. Və qaragüruh isteriyası dərslik müəlliflərini (8 nəfər şəxsi-universitet əməkdaşı, AMEA-nın elmi işçiləri, məktəb müəllimləri) “düşmən” kimi təqdim edir, gərginlik, hissiyyətə söykənən və sosi-umun düşüncəsini istimar edərək qorxunc ictimai rəy yaradır, bu dərsliklərin yayılmasını faciələşdirir. Yaxşı, onda sual olunur, əgər bu faktın yayılmasından bu qədər qorxursunuzsa, o zaman həmin dərslik ən pis halda 7 min nəfərin tanış olduğu məzmun olacaqdı. Çünki dərsliyin Azərbaycan və gürcü dilində olan nəşrinə də qüsurlar yox idi. Cəmi 7 min rusdilli nüsxədəki bu faktı 700.000 oxucunun malı etdiniz. Bəs deyirdiz, biz daha vətəpərvərlik, bu yayılmamalıdır.. Bu necə vətəpərvərlikdir ki, səsi-sorağı özünüreklam vasitəsi kimi gəlir, bir neçə məktəbdə (cəmi 7000 nüsxə) yayılma arealına

Şahlar Əsgərov

muş Üzeyir bəyin operaları-nadək onlar iddia etmirmi? O zaman biz bugünkü Ermənistanın bütün oğurladığı adları (toponimləri, oykonimləri, hidronimləri, etnonimləri və sair) onlara aid edək? Bəs o zaman İrəvanı, Gümrünü, Göycəni, Ağrı dağı və yüzlərlə yer-yurd adlarını kimin tarixinə (oxu:adına) yazmaq. Onların? Hansı azərbaycanlı bilmir ki, Yerevan erməni adı deyil, İrəvan xanlığının yaradıcısı Rəvanqulu xanın adından götürülüb. Bu adı ermənilər Erebuni kimi özününküleşdiriblər. Bu cür misalları yüzlərlə gətirmək olar.

Hörmətli cənablar, biz bilirik ki, bir çox tarixi xəritələrdə rast gəlinən, misal üçün, Armenia adı heç də bugünkü bədnam qonşularımızın tarixi mirası deyil. Özü də qətiyyətlə deyil. Bunu əlahəzrət tarix deyir. O ki qaldı yanlış olaraq “Böyük Ermənistan” sərəmsəmlənməsinə. Burada, ümumiyyətlə, olmayan addan populist don geydirməklə istifadə etmək doğru deyil.

Əgər onlar, yeni hayklar bizim iki yüz, yüz, 25 il bundan əvvəlki yer-yurd adlarımızı özününküleşdiriblərsə, tarixin xeritesində işarəsini dəyişiblərsə, çırpışdırbılsaydı, 2500 il bundan əvvəlki toponimlərin üzərində bunu etmək nə qədər çətin bir şeydir? O zaman biz indiki Ermənistan coğrafiyasını da qədim erməni mirası kimi təqdim edək?

larladır. Əslində bu fakt bizə bədnam qonşularımızın iç üzünü açan daha bir faktoloji material kimi bir daha imkan verir ki, haykların oğurluğu qədim dövrlərə qədər gedib çıxır.

Urapatriotizm gün olaraq da, mahiyyət olaraq da keçəri bir şeydir. Ancaq qara qışqırıq, hay-haray və bir də ritual qurbanlıq həvəsi ilə gəlib gedir və həqiqət payı Biləcərinə aşmır. Ancaq idrakı ilə dərk olunan tarix şüuru daha qalıcıdır, “Tarixin mənası və təyinatı” əsərinin müəllifi alman filosofu Karl Yaspersin dediyi kimi, “Keçmişin kabusunun unudulmasına heç bir vaxt yol vermək olmaz. Keçmiş daim xatırlatmaq lazımdır. Keçmiş baş verib və onun təkrarlanması ehtimalı hələ də qalmaqdadır. Yalnız biliklər bu təkrarlanmanın qarşısını ala bilər. Təhlükəli məqam isə keçmiş haqqında bilgi almaq istəməmək, onu unutmağa cəhd göstərmək və bütün bunların həqiqətən baş verdiyinə inanmamaqdır. Bir də ki mən bilən bütün dərsliklər çapdan öncə ən azı 6 ay saytda müzakirə üçün qoyulur. Görəsən, o zaman bu yazılar harada idi?”

Seymur Verdizadə- müstəqil yazar: “Sağlam tənqid inkişafın rəhnidir. Hər bir dövlət qurumu, o cümlədən Təhsil Nazirliyi tənqiddə açıq olmalı, cəmiyyətin səsini eşitməli, ağıllı, səmərəli təklifləri nəzərə almalıdır. Amma tənqid edən şəxs də obyektiv olmalı, içindəki qərəzi, kini boğmalı, ümumi prosesə zərbə vurmamalıdır. Çox uzağa getməmək, 10-cu siniflərin “Tarix” dərsliyi ilə bağlı qalmaqal hələ də davam edir. Hansı ki, nazirlik məsələyə rəsmi münasibət bildirdi, başibələli dərslik orta məktəblərdən yığışdırıldı, “Şərq-Qərb” nəşriyyatı yeni dərslik çap edib məktəblilərin ixtiyarına verdi. Sözsüz ki, bu, Azərbaycan cəmiyyətinin həssas reaksiyası sayəsində mümkün oldu. Mən cəmiyyətimizi həmişə belə həssas, ayaq üstə görmək istəyirəm. Problem həll olunduğu üçün bu məsələni qapatmağın vaxtı çatmayıbmı? Təhsili, təhsil müəssisələrini linç etmək bizə nə verəcək?”

□ Musavat.com

Son aylar Azərbaycanın şimalında-Dağıstan və həmsərhəd rayonlarda terrorçu qruplaşmaların yenidən fəallaşması müşahidə olunmaqdadır. Dağıstan prezidenti Ramazan Abdulatipovun gözlənilmədən istefaya göndərilməsi, onun yerinə DİN generalı Vladimir Vasilyevin təyinatı və Rusiya FTX rəhbəri Sergey Patruşevin Bakıya yenidən səfəri göstərir ki, hər iki ölkə bölgədə gərginliyin artmasından narahatdır. Yaxın Şərqdən sıxışdırılıb çıxarılan potensial terrorçuların Dağıstana və Azərbaycana sızma ehtimalı olduğundan qarşılıqlı fəaliyyət gücləndirilib.

Amerikanın "Stratfor" Analitika Mərkəzi də hesabatında qeyd edib ki, Rusiya terror hücumlarını önlemək üçün son aylar xüsusən Azərbaycanla təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı möhkəmləndirir. Yeri gəlmişkən, oktyabrın 11-də Soçidə başlayan MDB ölkələrinin zirvə toplantısında da əsas müzakirə mövzularından biri terror təhdidlərinə qarşı birgə mübarizədir.

Ötən həftə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində terrorçuluq və digər cinayətlərdə iştirak olunan Fərid Sadiqovun cinayət işi üzrə yekunlaşan məhkəmə Azərbaycanın terror qruplaşmalarının hədəfində olduğunu bir daha təsdiqləyib.

F.Sadiqov bu ilin fevralında Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin keçirdiyi xüsusi əməliyyat nəticəsində həbs edilib. O, dini ekstremizm zəminində xüsusilə ağır cinayətlərin törədilməsinə hazırlaşan Azərbaycan vətəndaşları - "Abu Hafsa" ləqəbli M.Ulubəyovun, "Abdulqərib" ləqəbli Q.Dəmirovun, T.Alməmmədovun və "Abdullah" ləqəbli S.Məmmədovun tutulması zamanı sağ ələ keçirilən yeganə qrup üzvüdür.

Əməliyyat zamanı qrup üzvlərindən M.Ulubəyov, T.Alməmmədov, Q.Dəmirov və S.Məmmədov avtomat və tapançadan atəş açmaqla birgə silahlı müqavimət göstərərək məhv edilib.

Baş a çatan məhkəmədə "Əbdülxəliq" dini ləqəbli F.Sadiqovun İŞİD terror təşkilatının ideyalarının Azərbaycanı qəbul olunması və cinayətkar məqsədlər üçün qrup yaratdıqları məlum olub. F.Sadiqov İŞİD-in tərkibində Suriyada döyüşən azərbaycanlılarla əlaqə saxlayaraq bu terror qruplaşmasının ideyalarını qəbul edib. Onlarla ünsiyyət zamanı İŞİD-in Azərbaycandakı "qolu" kimi qəbul olunmaq, təşkilatın məqsədləri üçün cihadı başlamaq barədə sövdələşib.

İstintaq sənədlərində göstərilir ki, qrup Azərbaycan əra-

Azərbaycan İŞİD-i sərhəddə gözləyir - sensasion təfəsilatlar

Yaxın Şərqdən sıxışdırılıb çıxarılan potensial terrorçuların Dağıstana və Azərbaycana sızma ehtimalı olduğundan iki ölkə arasında qarşılıqlı fəaliyyət gücləndirilib; **İŞİD-in Bakıda ifşa olunmuş planı: "Deputatları öldürməli, dövlət idarələrinə basqınlar olmalı" ...**

zində seriya terror hücumları həyata keçirmək üçün planlar qurub. Hücumların hədəfi isə hüquq-mühafizə orqanlarının, nazirliklərin inzibati binaları, strateji əhəmiyyətli digər obyektlər, habelə Bakı Dövlət Universiteti, Bakı İlahiyyət və Sənaye Universiteti olub. Bundan əlavə, qruplaşma pul və qənimət ələ keçirmək üçün Bakıdakı şərab evlərinə, mağazalara, lombardlara hücumlar planlaşdırıb.

Təsadüfi deyil ki, terrorçu qrupun Azərbaycanın şimal bölgəsi ilə də bağlı xüsusi planları olub. Onlar bu bölgədə fəaliyyət göstərən iş adamlarına, yerli icra hakimiyyəti orqanlarına silahlı basqınlar etməyi planlaşdırıblar. Qrup üzvləri qərara alıblar ki, silahlı hücumlara başlayandan sonra Qusar rayonundakı meşələrə çəkilsinlər, əldə etdikləri qənimətləri, silah-sursatları orada və Bakıda kirayə yaşadıkları mənzilərdə gizlətsinlər. Sonrakı mərhələdə isə onlar Qafqazdakı bütün müsəlmanların biət edəcəyi əmiri seçməyə hazırlaşsınlar.

Terrorçu qrupun ilk hücum hədəfi Qusar Rayon Polis İdarəsi olmalı imiş. Onlar hücumu idarənin qarşısında polislərin sıra baxışına düzülüyü vaxt törətməyi planlaşdırıblar. F.Sadiqov ifadəsində bu epizodu belə nəql edib: "Plan belə idi ki, partlayış törəndə, iki-üç nəfər həlak olsun,

şöbəyə ziyan dəysin. Məhəmməd pul üçün "Dəmirbank" və "Atabank"ın Qusar şöbəsinə basqın etməyi təklif edəndə mən dedim ki, silahımız azdır. Bir-iki silahla banka girmək çətin olacaq. Odur ki, banka deyil, şərab mağazaları və lombardlara girməyi planlaşdırdıq".

Qrup üzvləri Quba rayonu ərazisində "Qırmızı qəsəbədə" yaşayan yəhudilərdən birinin evinə, Qusar rayonundakı hərbi hissəyə silahlı basqınlar, DTX və DİN-in Polis Akademiyasında terror aktları keçirmək təklifini irəli sürüb. Milli Məclisə basqın etməyi, deputatların hamısının bir yerdə olduğu vaxt onlara qarşı terror törədilməsi də planlaşdırılıb.

Məhkəmənin hökmü ilə Fərid Sadiqov 11 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Qeyd edək ki, fevralda zərərsizləşdirilən qrupdan sonra da DTX mart ayında daha iki terrorçunu zərərsizləşdirib. Əməliyyat zamanı Azər Hüseynov və Əli İslamov yaşayış sahəsində silah tətbiq edərək müqavimət göstərərək xüsusi əməliyyat qrupu tərəfindən məhv edilib. Onlardan 1 ədəd "AKSU-74" tipli avtomat, 2 ədəd "Makarov" tipli və 1 ədəd kустar üsulla hazırlanmış tapançalar, 400 və 75 qramlıq partlayıcı maddələr və xeyli sayda müxtəlif çaplı patronlar götürülüb.

Son olaraq avqustun

28-də DTX odlu silah və partlayıcı maddələr əldə etməyə, dövlət təsisatına hücum edərək terror aktı törətməyə hazırlaşan Yaşar Cavadov zərərsizləşdirib. Yaşar Cavadov avqustun 27-də İsmayilli şəhəri ərazisində xüsusi əməliyyat qrupu tərəfindən məhv edilib. Axtarışlar zamanı xaricdə fəaliyyət göstərən terror təşkilatının maliyyələşməsi prosesinə aid, habelə iş üzrə əhəmiyyət kəsb edən digər sənədlər aşkar edilib.

***

Azərbaycanın Dağıstanla sərhəd şimal bölgəsindən İŞİD və digər terror qruplaşmalarına qoşulanların sayı hər zaman diqqət çəkib. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə, ümumilikdə Şəki, Zaqatala, Quba, Qusar və Xaçmaz rayonundan terror qruplarına qoşulanlar 350-400 nəfər civarında olub. DTX rəisi Məddət Quliyev bu günlərdə açıqladığı statistika da maraqlıdır. M. Quliyev deyib ki, Azərbaycandan 900 vətəndaş İŞİD terror təşkilatına qoşulub. Onlardan 85 nəfər həbsdədir, 195 nəfər isə vətəndaşlıqdan çıxarılıb. "Bizə məlumat daxil oldu ki, 300-ə yaxın azərbaycanlı orda döyüşlərdə həlak olub. Hazırda bizim əməkdaş İraqdadır və biz bu məlumatın doğru olub-olmadığını araşdırırıq" deyərək, DTX rəisi bildirib. Maraqlıdır ki, son günlər Dağıstanda antiterror əməliyyatı rejimi tətbiq edilib və hətta operativ qəragah da yaradılıb. Bildirilir ki, təhlükəsizlik xidmətinin əməkdaşları silahlıları və onlarla əlbir olanların axtarışını həyata keçirir.

Baş verən hadisələrin təhlili və eləcə də Azərbaycanda antiterror əməliyyatları və baş a çatan son məhkəmədə üzə çıxan faktlar göstərir ki, İŞİD və digər terror qruplaşmaları ilə mübarizə həlledici mərhələyə daxil olub. Bu həm də təhlükəli bir döndürmədir...

Arzu Rəhimov

Qarabağ əlili generaldan şikayətçidir Polkovnik-leytenant Zakir Hüseynov: "Arzu Rəhimov 600-700 nəfəri işdən azad etdi, amma özünə yaxın olanları işə qəbul edir"

İkinci qrup Qarabağ müharibəsi əlili, polkovnik-leytenant Zakir Hüseynov Səfərbərlik və Hərbi Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin (SHÇDX) rəisi Arzu Rəhimovdan şikayətçidir. Şikayətçi bildirib ki, Arzu Rəhimov qanunsuz olaraq onu işdən çıxarıb, maaşını da azaldıblar. Z.Hüseynov müvafiq qurumlardan kömək ala bilməyincə, məsələni ictimailəşdirmək üçün "Yeni Məsəviət"ə müraciət edib. O, şikayətini geniş formada aşağıdakı kimi açıqladı:

"Arzu Rəhimov SHÇDX rəisi olduğundan sonra guya işçilərin sayının azaldılması və ya ştatlarının ixtisara salınmasını əsas götürərək 600-700 nəfəri işdən azad etdi. Amma özünə yaxın olanları işə qəbul edir. Mənim işə işdən azad olunmağıma heç bir səbəb yoxdur. Çünki işlədiyim müddətdə vəzifəmin öhdəsindən lazımcına gəlirdim. Hətta bir veteran müharibə əlili kimi ixtisara salınmalı deyildim. 2-ci qrup Qarabağ əliliyəm, faktiki olaraq, mənimlə bu gün xidmətdə çalışan Arzu Rəhimova yaxın olan təqaüdüçüləri arasında fərq yoxdur. Üstəlik, qanun da mənim 2-ci qrup əlili kimi öz razılığım olmadan başqa işə keçirməyimə imkan vermir. Məni başqa işə öz razılığım olmadan keçiriblər. Arzu Rəhimovun özü təqaüd də alır, maaş da. Mənim müraciətlərimə isə cavab yazırlar ki, təqaüd alırsan. Başa düşə bilmirəm ki, mənim təqaüd almağımı niyə səbəb görürsünüz?! Axı mənə cavab yazanların özləri də mənim kimi təqaüdüçülərimdir".

Polkovnik-leytenant rütbəsində olan Zakir Hüseynov bildirib ki, vəziyyəti çox ağırdır: "Vətən-torpaq yolunda sağlamlığımı itirmişəm. 2003-cü ildə qızım, 2004-cü ildə həyat yoldaşım vəfat edib. Himayəmdə gələcəyin əsgəri olan azyaşlı oğlum var. Ona normal təhsil vermək istəyirəm. Bundan başqa, rayonda valideynlərim yaşayır. Onlara da yardım edə bilmirəm".

Polkovnik-leytenant Z.Hüseynov onu da qeyd edib ki, 1963-cü ildə Tovuz rayonunun ermənilərlə sərhəddə yerləşən Koxanəbi kəndində doğulub.

Kənd orta məktəbini əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra keçmiş Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun (indiki Azərbaycan Pedaqoji Universitetinin) hərbi-hazırlıq fakültəsinə daxil olub. Ali məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra taleyini hərbiyə bağlayıb və Azərbaycan ordusunda gənc zabıt kimi xidmət etməyə başlayıb. Zakir Hüseynov deyir ki, o qızğın döyüşlər gədən, ön cəbhədəki hərbi hissələrdə nümunəvi xidmət və şücaət göstərərək. Tovuz rayonunun müdafiəsində yaxından iştirak edib. Döyüşlərin birində minaya düşərək ağır yaralanıb, sağ ayağını itirib. Hazırda ömürlük şikəstdir.

"Müharibədən sonra hərbi komissarlıq sistemində çalışdım. 2009-cu ildə ştat ixtisarı ilə ixtisara olunub, sərəncama götürüldüm. Vaxtından əvvəl heç bir qüsurum olmadığı halda son yaş həddimə çatmamış hərbi xidmətdən ehtiyata tərxis etdilər. Hərbi xidmətdən tərxis olunduqdan sonra Bakı şəhəri, Nizami rayonu Hərbi Komissarlığında mülki işçi kimi işə qəbul olundum. 2012-ci ildə hərbi komissarlıq sistemi yenidən qurularaq SHXÇDX yaradıldıqdan sonra qeyri-qanuni olaraq azad edildim. Bir müddət sonra isə məni SHXÇDX-nin nəzdində olan "Hərbi Vətənpərvərlik və Mütəxəssis Hazırlığı" MMC-nin Xətai rayon filialında mühəndis-mexanik kimi işə qəbul etdilər. Hazırda işlədiyim mühəndis-mexanik vəzifəsi ixtisasıma uyğun deyil. Mühəndis deyiləm, mexanik işini bilmirəm. İndiki iş yerimdən aldığı 143 manat heç mənim mülki xərclərimə kifayət etmir. Dəfələrlə ixtisas və təcrübəmə uyğun işlə təmin olunmaq üçün SHXÇDX-nin rəisi general-leytenant Arzu Rəhimovun qəbulunda olmuşam, yazılı müraciətlər etmişəm. Lakin bu günədək məsələ həllini tapmır. Halbuki mənimlə birlikdə ixtisara olunanların əksəriyyəti işlə təmin ediliblər".

Şikayətçinin səsləndirdiyi iddialarla bağlı qarşı tərəfin də mövqeyini almağa ısrarlı cəhdlər etsək də, buna nail ola bilmədik.

□ "YM"

□ Əli RAIS

Bütün millətin başına-dizinə döyməsindənsə...

Hüseyinbala SƏLİMOV

Bu günlerin söhbətidir. Şəhərdə bir tanışma rast gəldim. Bir az söhbətləşdik. Çox şeydən danışdı. Axırda demokratiyadan gileyilməyi də unutmadı. Dedi ki, əşi, bu demokratiya da bir şey deyil, bu yaxınlarda Ukrayna Radasında deputatlar yenə biri - birini qırırdılar...

Ona heç nə demədim. Birincisi, ona görə ki, artıq buna alışmışam, dost - tanış mənə görəndə mütləq demokratiyadan gileyilməlidir, sanki bu ölkədə demokratiyanın vəkili mənim. İkincisi, yeni bir şey də deyilmədi və ən azı otuz ildir ki, bu söhbətləri eşidirəm.

Amma elə ondan uzaqlaşma-uzaqlaşma özüm - özümə "Bütün millətin başına - dizinə döyməsindənsə beş - üç deputatın parlamentdə biri - birini döyməsi daha yaxşı deyilmi?" - deyə pıçıldaydım.

Deyim ki, bizim də yaxın siyasi tariximizdə qalmaqlı, dava - dalaşlı parlament illəri olubdur. O vaxtlar Rusiyanın və İranın təsir dairəsində olanların, ölkədəki qarışıqlıqdan istifadə edib "yorğan davası" aparalarının və Azərbaycanı Rusiyadan ayrı təsəvvür etməyənlərin bizim parlamentdə necə cövlan etdiklərini xatırlayanda indi də bədənimdən üşütmə keçir, özümdən xəbərsiz yumruqlarım düyünlənir.

Amma yenə də həmin illəri faydasız hesab etmirəm. Ən azı ona görə ki, bir sıra insanlarımız bilavasitə parlamentdə və böyük siyasətin nüvəsində vuruşmaqla-çarpışmaqla, bizim kimi minlərlə gənc, orta yaşlı və ahih insanlarsa kənardan onlara dəstək olmaqla axır istəyimizə çatdıq - Azərbaycan müstəqil oldu...

Hərçənd, bəziləri hələ də bu fikirdədirlər ki, bütün bunlar olmasaydı belə hər şey "OK" olacaqdı. Fəqət, belə deyil, elə-belə həttə toyuqlar da yumurtlamır.

Həm də o illər müəyyən parlamentarizm təcrübəsi illəri oldu. Güman, heç kim inkar etməz ki, o vaxt televiziya da ən çox izlənən parlamentin iclasları idi.

Təəssüf, bütün bunlar davamlı olmadı. Əminəm, gec-tez parlament etikası məsələsi də öz yoluna qoyulacaqdı, deputatlar biri - birinə daha dözümlü olacaqdılar, hər şey prosedurlaşdırılacaqdı və parlamentin faydalı iş əmsalı da artacaqdı.

Amma təəssüf, olmadı. Nə etmək olar? "Keçənə güzəşt" deyib atalarımız. Sadəcə, bu illər ərzində hiyf olunan, qorunan nəşə oldusa, o, da insanlarımızın bir qisminin demokratik üsul-idarəyə inamı oldu. Bəli, bəndəniz bu gün də hesab edir ki, demokratiyanın alternativini yoxdur və gec-tez yenidən həmin yola qayıdacağıq.

Bəli, əsas odur ki, itirdiklərimiz çox olmasın. İndi müəyyən azadlıqlar var, amma onlar çox təəssüf, institusional xarakter daşıyırlar. Ən əsası söz və ifadə azadlığıdır. Hələ ki, sözümüzü dəyə bilirək. Deməli, gələcəkdə bunu artırmaq da olar...

Daha bir vacib məqam da odur ki, demokratiyadan bədgümanlıq azalsın. Hamı başa düşsün ki, buranın da, Allah eləməmiş, suriyalara, iraqlara çevrilməməsi, İŞİD-lərin - filanların buralara da yol tapa bilməməsi üçün bir şey lazımdır - demokratiya! İnsanların demokratik vərdişləri və təcrübələri artıdıqca, cəmiyyətdə dialoq və əməkdaşlıq mədəniyyəti oturduqca radikallığa, qaraguruçuluğa da meyl azalır və ya heç olmur.

Düzdür, indi demokratiyadan söz düşəndə çoxu deyir ki, əşi, görək, bir Qarabağ nə olur?!. Amma inanın, bunlar biri - birinə bağlı məsələlərdir, çünki demokratiya ölkənin həm də imicidir.

Baxın, Azərbaycanın dünya çapında bir multikultural və tolerant ölkə kimi tanınması ermənilərin çox bəhanələrini və iddialarını heç edir. Bura demokratiya da əlavə olunsa, daha ermənilərin bəhanə üçün bir arqument qalmaz, çünki onların daha bir bəhanəsi də odur ki, guya "demokratiya və azadlıq-sevər erməni xalqı"na "avtoritar" Azərbaycanda yaşamaq çətindir!

Halbuki Ermənistanın özünün "demokratiyası" daha hiyləgər tertibatdan başqa şey deyil. Seçkilərdə daha "inandırıcı" ədədlər yazmaqla dünya aldatdıqlarını düşünürlər. Reallıqda isə ölkəni avtoritar və kriminal hərbi rejim idarə edir.

O ki qaldı demokratiyanın "vaxt"ına, nə vaxt "yerinə düşməsi məsələsi"ne, inanın, biz ermənilərə gec-tez qalib gələcəyik. Buna heç şübhənz olmasın. Həttə siyasi, iqtisadi, hərbi və ya diplomatik vasitələr onlara təsir etməsə belə bir gün hamısı paxıllıqdan qırılacaq...

Təbii, sonuncunu zarafat üçün dedim ki, azca könlümüz açılsın. Digər tərəfdən, niyə də yox? Məgər məmurlarımızın bir qismi demirlərmi ki, az qala, dünyanın yarısı bizə paxıllıq edir? Məntiqə buyurur ki, həmin paxılların cərgəsində ön sırada dayanan mehç ermənilərdir...

Nə isə, zarafat öz yerində. Amma iki şeyə inamınızı itirməyin. Birisi bizim Qarabağdakı qələbəmizdir. İkincisi isə demokratiyadır...

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) yeni prezidenti məlum olub. AŞ PA-nın oktyabrın 10-da başlayan payız sessiyasında quruma yeni prezident seçkisi keçirilib.

Frank, Kristof Ştrasser Azərbaycan hökumətinin ünvanına tənqidi fikirlər səsləndiriblər. Onlar əsasən REAL sədri İlqar Məmmədovun həbsdən azad edilməsi, jurnalistlər, vətəndaş cəmiyyəti təmsilçiləri ilə bağlı problemlərin həllinə dair çağırışlar ediblər.

Frank, Kristof Ştrasser Azərbaycan hökumətinin ünvanına tənqidi fikirlər səsləndiriblər. Onlar əsasən REAL sədri İlqar Məmmədovun həbsdən azad edilməsi, jurnalistlər, vətəndaş cəmiyyəti təmsilçiləri ilə bağlı problemlərin həllinə dair çağırışlar ediblər.

des edib.

Azərbaycan Milli Məclisinin AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin üzvü Fazil Mustafa "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, yeni prezident Stella Kiriakidesin Azərbaycana müsbət münasibət bəsləyəcəyini söyləmək olmaz. Aqramunddan fərqli

AŞ PA-da Azərbaycanla bağlı bir gündə iki qətnamə qəbul edildi

Qurumun yeni sədrinin ilk iclası Azərbaycana qarşı hücumla başladı; **Səməd Seyidov**: "Təşkilatın baş katibi üzv ölkələrə eyni və obyektiv münasibət göstərmək əvəzinə, yalnız bir ölkənin adını çəkir"

Gizli səsvermə yolu ilə Kipr Respublikasından olan deputat xanım Stella Kiriakides müvəqqəti AŞ PA prezidenti vəzifəsinə seçilib.

Qeyd edək ki, AŞ PA prezidenti Pedro Aqramunt oktyabrın 6-da istefa verib. Onun səlahiyyət müddəti 2018-ci ilin yanvarında başa çatırdı. Yanvar ayında yenidən sədr seçkisi keçiriləcək.

AŞ PA-nın payız sessiyasının ikinci günü-Stella Kiriakidesin ilk dəfə sədrlik etməyə başladığı iclasda Azərbaycanla bağlı müzakirələr keçirilib.

Azərbaycan üzrə iki hesabat müzakirəyə təqdim edilib. APA-nın Avropa müxbirinin xəbərinə görə, ilk olaraq Azərbaycanın öhdəlikləri üzrə məruzəçilər Stefan Şenax və Preda Sezarin hazırladıkları "Azərbaycanda demokratik təsisatların vəziyyəti" adlı hesabat üzrə dinləmələr keçirilib, daha sonra Alen Desteksin "Azərbaycanın Avropa Şurasında sədrliyi: insan hüquqlarına əməl edilməsi sahəsində atılacaq növbəti addımların vəziyyətinə dair" hesabatı dinlənilib. A. Desteksin toplantıda olmadığından, onu məruzəçi qismində ukraynalı deputat, xanım Olena Sotnik əvəz edib. Çıxış edən məruzəçilər Azərbaycana etdikləri səfərlər, keçirdikləri görüşlər barədə danışdılar, eləcə də hazırladıkları hesabatların xülasəsini diqqətə çatdırdılar. S. Şenax Azərbaycanı səfərləri zamanı dövlət rəsmiləri ilə yanaşı, vətəndaş cəmiyyəti təmsilçiləri ilə, məhbuslarla görüşdüklerini bildirib: "Biz buraya hansısa ölkəyə dərs vermək üçün yığılmışıq, biz, sadəcə, üzv ölkələrin demokratik inkişafına öz yardımımızı göstəririk. Biz Azərbaycanda bir çox sahələrdə irəliləyişlərin olduğunu müşahidə etdik. Hökumət nümayəndələri ilə əməkdaşlıq edərək müsbət irəliləyişlərə nail olmuşuq".

Çıxış edən deputatlar ümumilikdə hər iki hesabatın hazırlanmasını yüksək qiymətləndiriblər.

AŞ PA-nın keçmiş sədri Ann Brassör, digər parlamentarilər Omtzigt Pyeter, Şvabe

Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidov söz alaraq ittihamlara cavab verib. O, hollandiyalı deputat Omtzigt Pyeterin Azərbaycan hökuməti ilə bağlı sərt ittihamlarına kəskin münasibət bildirib: "Canab Omtzigt, siz burda çox da canfəşanlıq edib, Azərbaycanda demokratiya naminə verdiyiniz bəyanat və çıxışlarınızla özünüzyü obyektiv biri kimi göstərməyə çalışmayın. Biz çox yaxşı bilirik ki, sizin arxanızda hansı qüvvələr durub. Siz ermənilərlə birgə işləyirsiniz. Sizin yalnız dırnaqarası obyektiv ola bilərsiniz".

S.Seyidov ümumilikdə Avropa Şurasını Azərbaycanla bağlı qeyri-obyektivlikdə və ikili standartlar siyasəti yürütməkdə günahlandırıb. "Təşkilatın baş katibi son vaxtlar yalnız və yalnız Azərbaycanın üzünə düşüb. Bütün üzv ölkələrə eyni və obyektiv münasibət göstərmək əvəzinə, yalnız bir ölkənin adını çəkir. Necə olur ki, Rusiyani təşkilata geri qaytarmaq üçün onlara qarşı tamam başqa cür yanaşır, bizə gəldikdə tamam fərqli münasibət göstərir?!"

Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin üzvü Vüsal Hüseyinov da çıxışında Omtzigt Pyeter, Şvabe Frank kimi parlamentarların erməni lobbi təşkilatlarının maraqlarını təmsil etdiklərini bildirib.

Müzakirələrin sonunda AŞ PA "Azərbaycanda demokratiya" adlı hesabatı təsdiqləyib və bununla bağlı qətnamə qəbul edib. Sənədin lehinə 115 deputat səs verib, 27 parlamentari qətnamənin əleyhinə olub. AŞPA üzvlərindən 7 nəfər səsvermədə iştirak etməyib.

Sonra Azərbaycanla bağlı hesabatı təsdiqləyib və bununla bağlı qətnamə qəbul edib. Sənədin lehinə 115 deputat səs verib, 27 parlamentari qətnamənin əleyhinə olub. AŞPA üzvlərindən 7 nəfər səsvermədə iştirak etməyib.

Sonra Azərbaycanla bağlı hesabatı təsdiqləyib və bununla bağlı qətnamə qəbul edib. Sənədin lehinə 114, əleyhinə 24 nəfər səs verib.

Qeyd edək ki, AŞ PA-nın sözügedən iclası yeni sədrin seçilməsindən bir gün sonra təsadüf edib. Azərbaycanla bağlı hesabatın qəbul edildiyi iclasa sədrliyi də AŞ PA-nın yeni prezidenti Stella Kiriakidesin

olaraq onun Azərbaycana münasibəti böyük ehtimalla istinad ediləcəkdir. "Amma AŞ PA prezidenti postu elə bir postdur ki, orada hansısa bir dövlətə qarşı xüsusi antipatiyanı nümayişkarane şəkildə göstərmək olmaz. Çox güman ki, arxa planda AŞ PA-nın yeni prezidentinin Azərbaycana, Türkiyəyə münasibəti soyuq, Ermənistanı isə isti olacaq. Kiprin Türkiyə ilə düşmən münasibətlərini nəzərə alsaq, o münasibətin bir tərəfi bizə də yönəlmiş olacaq. Kipr nümayəndə heyətinin daim Ermənistanı dəstəkləyən mövqelərini də unutmalıyıq. Bütün bunları nəzərə alsaq görürük ki, kiprli deputatın AŞ PA prezidenti seçilməsi Azərbaycanın xeyrinə olan addım deyil. Bizim orada mövqələrimizin müəyyən dərəcədə zəifləməsinə səbəb ola biləcək seçimdir".

Nədən mehç kiprli deputatın AŞ PA-ya sədr gətirilməsi məsələsinə gəldikdə, F.Mustafanın fikrincə, yaqın böyük dövlətlərin razılaşması ilə bu cür seçim edilib: "Ola bilsin razılaşsınlar ki, Fransa, Almaniya kimi dövlətlərin seçilməyindənə, daha çox bir qədər neytral saydıqların və maraqlarına uyğun olan ölkənin təmsilçisinə üstünlük versinlər".

F.Mustafa onu da dedi ki, yeni AŞ PA prezidentini yaxından tanıyırsınız, onun hansısa ciddi aktivliyini də müşahidə etməyib.

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Parlamentin payız sessiyasının ilk iclasında xalqı narahat edən bir sıra problemlərdən, o cümlədən bankların soyğunçuluğundan, süni bahalaşmadan danışıldı, müvafiq qurumlara tədbirlər görülməsi üçün müraciət edildi. Bəs ötən günlər ərzində deputatların qaldırdığı məsələlərlə bağlı hansısa qurumun təsirli tədbirləri olubmu? Bu yaxınlarda dövlət başçısının rəhbərliyi ilə hökumətin geniş tərkibdə iclasının keçirildiyini nəzərə alsaq, səslənən fikirlərin diqqətdən kənar qalmadığını zənn etmək olar. Deputat Əli Məsimli ilə hökumətin iclasında əhatə edilən söhbətimizi təqdim edirik:

- Əli bəy, parlamentin plenar iclasında dediniz ki, dünyanın heç yerində banka borcu olanı həbs etmirlər. 200 minə qədər insanın banklar tərəfindən məhkəməyə verilməsi şəraitində bu problemin həlli üçün nəhayət, konkret addımların atılacağına gözləyirsinizmi?

- Azərbaycan iqtisadiyyatında ikinci ildir ki, qiçilmə baş verir. Qeyri-neft sektorunda artım baş versə də, ölkədə ümumi daxili məhsul, onun adambaşına düşən həcmi azalır, inflyasiyanın artım tempi əhalinin nominal gəlirlərinin artım tempini 2 dəfə üstələyir, nəticədə əhalinin real gəlirləri aşağı düşür. İqtisadiyyatımızda davam edən bu cür mənfi meyillər qarşısının alınmasının və vəziyyətdən az itki ilə çıxışın optimal yolu cəmiyyət həyatının bütün sahələrində islahatları genişləndirmək və dərinləşdirməkdir. Ona görə də hökumət islahatlar istiqamətində müəyyən addımlar atır və bunu genişləndirməyə çalışır. Amma hələlik bu sahədə müəmməl hesab oluna biləcək bir sistemlilik yoxdur.

- Konkretləşdirmək olarmı?

- Elə problemlər var ki, hökumət onun həllinə yetərincə operativ reaksiya verir. Hərda islahatlara daha çox yer verilsə və düzgün yanaşma sərgilənsə, orada müsbət nəticələr də var. Məsələn, xeyli gecikmələrə yol verildikdən sonra olsa da, hər halda, iqtisadiyyat Nazirliyinin sənaye zonaları, sənaye parkları, sənaye məhəllələri və aqroparklar yaradılması istiqamətində gördüyü işləri müsbət qiymətləndirmək lazımdır. Qeyri-neft sektorunda bir sıra sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının eksportunun artmasını da başlanğıc üçün müsbət dəyərləndirmək olar. Bununla belə, aidiyyəti qurumlar bezi problemlərin həlli üçün zəruri olan birinci dərəcəli məsələni kənarında saxlayıb və ikinci, üçüncü və sair dərəcəli məsələlərin həlli ilə məşğul olurlar. Yaxud da islahat istiqamətində atılan addım kifayət qədər "çiç" olduğundan ziyan xeyrindən çox olur. Məsələn, beynəlxalq praktikada yaxşı işləyən hesablardan pul çıxarılması qaydasının bizdə tətbiqindəki qüsurlar buna əyani misal ola bilər. Bu baxımdan, ikinci və üçüncü kateqoriyaya aid qüsurlar Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının fəaliyyətində daha çox özünü göstərir. Ona görə də bu sahədəki aktual problemin

"Sivil bazar iqtisadiyyatı belə olmur!"

Əli Məsimli: "Bu, sadəcə, bir qrup adamın nəyin bahasına olursa-olsun, xalqın hesabına varlanmasına xidmət edən xaotik, qiymət mədəniyyətindən uzaq "bazar"dır"

"Qiymətlərin hər faizinə görə heç bir zəhmət çəkmədən ailələrin büdcəsinə ildə 180 milyon manat, ümumilikdə isə 1,3 milyard manatdan çox ziyan vururlar"

həlli ləngiyir. Bəzən isə problemi öz axarına buraxırlar ki, öz-özünə həll olacaq. Hökumətin dollarla krediti olan vətəndaşların problemlərinin həllinə yanaşma tərzini qeyd etdiyimiz həmin üçüncü kateqoriyaya uyğun yanaşmadır. Amma maliyyə sektorundakı problemlər, o cümlədən dollarla krediti olan vətəndaşların problemləri öz-özünə həll olunması deyil. Ona görə də bu problemi insanları məhkəməyə verməklə həll etmək olmaz. Məsələyə kompleks yanaşmaq lazımdır. Hökumət bu məsələ ilə ciddi məşğul olmasa, iş-işdən keçəndən sonra bu problemin həlli ilə məşğul olmalı olacaq. Bu isə əlavə maliyyə itkiləri hesabına başa gələcək.

- Ölkədə problemli kreditlərin həcmi 1,8 milyard manata çatıb. Deputat həmkarınız Vahid Əhmədov da bankirlərlə parlamentdə birgə müzakirələr aparılmasını təklif etdi. Belə bir müzakirənin keçirilməsi və ortaq anlaşmanın əldə olunması gözləniləndirmi?

- Problemlə kreditlərin həcmi təhlükəli həddə çatıb. Ona görə də bu istiqamətdə əməli addımların atılmasına böyük ehtiyac var. Bu baxımdan, problemli kreditlərlə bağlı bankirlərlə parlamentdə birgə müzakirələr aparılması problemi "ölü nöqtədən" tərpətmək baxımından faydalı ola bilər. 2015-ci ilin dekabrında ikinci şok devalvasiyadan sonra Mərkəzi Bankın sədri ilə Milli Məclisin İqtisadi siyasət komitəsinin çox konstruktiv görüşü oldu. Ondan sonra deputat həmkarım Vahid Əhmədovla birlikdə maliyyə sağlamaşdırılmasına dair Tədbirlər Paketi hazırlayıb aidiyyəti orqanlara təqdim etdik. Həmin

Tədbirlər Paketi ümumi maliyyə sağlamaşdırılması kontekstində xarici valyutada olan kreditlərlə bağlı əhalinin və biznes strukturlarının düşdüyü ağır vəziyyətdən çıxarılmasını da nəzərdə tuturdu. Mərkəzi Bank buna razı olsa da, aidiyyəti hökumət strukturları razı olmadı. Hətta bir müddət sonra Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası yuxarılara çox aşağı əyərli və qərəzli rəy də ötürdü. Bu cür qərəzli yanaşmanın acı nəticələri bu gün göz qabağındadır. Problemlə kreditlərin həcmi iki dəfə artaraq təhlükəli həddə çatıb, banklar iflic vəziyyətindən çıxıb bilmirlər, əhali borc tələsindən qurtula bilmir və sair. Ona görə də problemli kreditlərlə bağlı birgə müzakirələrin nəticələrinin reallaşması üçün onu hökumətin aidiyyəti qurumları da dəstəkləməli və gəlincən ortaq məxrəc əsasında kompleks addımlar atılmalıdır.

- Hansı addımları nəzərdə tutursunuz?

- Bu məsələdə bizim mövqeyimiz ictimaiyyətə məlumdur: dollarla olan kredit probleminin ağırlığı dövlət, Mərkəzi Bank, kommertiya bankları və əhali arasında dörd yerə bölünür. 5000 dollara qədər - imkan olsa, 10 000 dollar - olan borcların 1 dollar = 1,05 manatdan, ondan böyük məbləğlər 1 dollar = 1,20 - 1,30 manat intervalında olan məzənnə ilə qaytarılması. Şəhid ailələri, kimsəsizlər, aşağı pensiya alan pensiyaçılar, krediti qaytarmaq üçün bütün imkanları tükənmiş yoxsul insanların aldığı kreditlərin isə məhkəmə yolu ilə müflisləşmə mexanizmi vasitəsilə bağışlanması. Əvəzində dövlətin banklara birbaşa və dolayısı ilə dəstək verməsi, bu əsasda bankların fəaliyyətinin normal-

laşdırılması.

- Əli bəy, son günlər ölkədə kərə yağının qiymətinin qalxması ilə bağlı xeyli müzakirələr aparıldı, amma qiyməti kim, niyə qaldırır, bu sualların cavabı istehlakçı üçün aydın olmadı. Bəs sizə aydındırmı?

- Qiyməti qalxan mal, məhsul təkəyə yağ deyil ki... Daha çox istifadə olunan xalq istehlak mallarının qiyməti durmadan artır. Rəsmi statistikaya görə, hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 14 faiz inflyasiya var. Ərzaq mallarının qiyməti

mında ən çox əziyyət çəkən isə əhalinin aztəminatlı təbəqəsi, büdcə təşkilatlarında çalışan aşağı maaş alanlar, pensiyaçılar, əlillik müavinəti ilə yaşayanlar və bu kimi insanlardır. 8 aydır ki, manat sabitdir, amma qiymətlər yenə qalxır. Fərq yalnız ondadır ki, dollara nisbətə manatın məzənnəsi aşağı düşəndə, qiymətləri ayda bir dəfə qaldırırdılar, indi isə bu qiyməti ayda 2 dəfə, bəzən 3 dəfə artırır. Səbəb çox ola bilər, amma əsas səbəb - monopoliya, onun doğurduğu ədalətsizliklər və ən acınacaqlısı isə həmin monopoliyanın bilavasitə və ya dolaylı

gionların infrastrukturunun inkişafına, kəndlərin problemlərinin həllinin sürətləndirilməsinə, yeni iş yerlərinin açılmasına, ixtisaslı kadr hazırlığına, regionların qalınmasına ciddi təkan vermiş olar. Bununla yanaşı, bizə olan müraciətlərdən çıxış edərək, xüsusi qeyd etmək istərdim ki, bir sıra rayonlarda iri təsərrüfatlar və aqroparklar yaradılarkən kəndlilərin icarəyə götürüb yaratdıqların təsərrüfatları əllərindən alırlar və ya onlara yenidən daha yüksək qiymət icarə təklif edirlər. Bunun qarşısı ən yüksək səviyyədə alınmasa, belə haqsızlıqlar yerlə-

yolla dəstəklənməsidir. Yeni tələblərlə zənginləşmişlərin birgə əməlidir.

- Ötən həftə prezidentin başçılığı ilə Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirildi. Toplantıda sizin diqqətinizi çəkən əsas məqamlar hansılardır?

- İclasda 2018-ci il üçün daha böyük büdcənin tərtib edilməsi, strateji yol xəritələrinin icrası ilə bağlı monitoringin nəticələrinin təhlil olunması və burda qüsurlara yol verən qurumların tezliklə düzəlişlər etməsi barədə tapşırıqlar, bu ilin sonuna qədər nəzərdə tutulmuş gücəşli kreditləşmənin tam həcmdə təmin edilməsinə dair göstəriş, sənaye zonalarının yaradılması ilə yanaşı, kənd təsərrüfatı ilə bağlı da bir sıra önəmli tədbirlərin həyata keçirilməsi, ölkəmizdə 38 aqroparkın yaradılması istiqamətində işlərin genişləndirilməsi, qeyri-neft sektorunun bir sıra sahələrində ixracın artım templərinin nəzərəcarpan dərəcədə yüksəlməsi məsələləri diqqətimi daha çox çəkən məsələlər oldu. Bunlar ilkin nəticələr kimi çox yaxşı, prosesin sürətləndirilməsi əlavə tədbirlər tələb edir. Məsələn, sənaye zonalarının, sənaye məhəllələrinin əksər rayonlarda, aqroparkların isə bütün rayonlarda yaradılması re-

də bir sıra ailələri yeganə gəlirmənbəyi olan torpaqdan ayrırıb, ciddi narazılıqlara yol açacaq.

- Necə bilirsiniz, mövcud komanda prezidentin qarşıya qoyduğu tapşırıqlara operativ reaksiya verərək, onları həll etməyə qadirdirmi?

- Bu sualın cavabı xeyli dərəcədə dövlət başçısının təşəbbüsü ilə müəyyən edilən Strateji Yol Xəritəsi üzrə 2017-ci ilin birinci yarısında görülmə işlər barədə monitoringin nəticələrində öz əksini tapıb. 47 dövlət qurumunun 2017-ci ilin ilk altı ayında Strateji Yol Xəritəsinə görə üzərlərinə düşən vəzifələrin nə qədər hissəsini icra etdiyi məlum olub. Ümumi monitoring və qiymətləndirmənin nəticələri onu göstərir ki, bu ilin 6 ayında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasına əhəmiyyətli töhfə verilib. Bu, onu deməyə əsas verir ki, ilin sonuna qədər nəzərdə tutulan tədbirlərin daha çox hissəsi icra ediləcək və əksər istiqamətlər üzrə əldə olunan nəticələr Strateji Yol Xəritəsində təqdim olunmuş hədəf göstəricilərinə uyğun olacaq. Bununla belə, ölkədə həyata keçirilən islahatlarda idarəetmənin təşkilati strukturunun təkmilləşdirilməsi işləri kadr islahatları ilə tamamlanmış şəkildə həyata keçirilməli və müasir dövrün tələblərinə daha çox cavab verən kadrlardan istifadənin da-irəsi genişləndirilməlidir.

Həqiqətə uyğunluq

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Deyir rəhmətlik Ziya müəllimin (Azərbaycanda nazir işləmək tıbağa həyatı kimi bir şeydir, tıbağanı tərsinə çevir, ya öldür, eyni vəziyyət sayıldığı tək, naziri də işdən çıxartmaq onu öldürməkdir) oğlu Qolf Federasiyasının sədriymiş. İndi bunu da ordan çıxarıblar. Həmişə bu gəlf söhbəti düşəndə “Çəsmə” satirik qəzetinin 90-cı illərin əvvəlində yazdığı bir anekdotu xatırlayıram. Elçibəy, İsa Qəmbər və Etibar Məmmədov qolf oynamaq qərarına gəlirlər. Elçibəy deyir ağaclar məndən. İsa Qəmbər deyir topları da mən götürərəm. Etibar incik-incik deyir: “Onda mən oynamıram”. Hər halda, Ziya müəllimin həyat təcrübəsi çoxdur, yaqın oğlunun inciməsinə imkan verməz.

Buradan keçid alağ Gömrük Komitəsinə. Zarafatsız, mən Narxozu qurtaranda az qalmışdı bu idarədə işləyim. İxtisasım da uyğun gəlirdi. Bir tanış vardı, dedi gətir bir az rüşvət verək, Yalamada gömrük inspektoru düzəl. Dedim, sus, bizim ölkədə rüşvət yoxdur! İndi də belədir. Dünən isə gömrüyün sədri Aydın müəllim aksiz vergilərini artırmağın zəruriliyindən danışdı. Sitat: “Hazırda bununla bağlı hökumətlə müzakirələr aparılır. Bilirsiniz ki, manatın devalvasiyasından sonra bugünkü mövcud vəziyyət həqiqətə uyğun deyil”. Elə bu cür: həqiqətə uyğun deyil.

Maraqlı sözdür. Hansı həqiqəti nəzərdə tutur? Mütləq həqiqəti, dünyanı kim idarə edir, biz nə üçün yaşayırıq, Nyutonun 2-ci qanunu və sairəni? Ya azərbaycanlı müəllimlər, həkimlər 300 manat maaşla 30 günü necə yaşayırlar, bunu deyir?

Bizim ölkədə bolluqdur, o cümlədən həqiqət bolluğudur. Hərənin bir həqiqəti var, başına zəncir keçirdib özünü gəzdirir. Xoşuna gəlməyən adam görəndə həqiqəti onun üstünə qışqırır. Neçə adamlar tanıyıram, həqiqətin dişləri altında can verdilər. Bəzi adamların həqiqəti isə qudurub özlərini daldadı, rəhmətə getdilər. Bütün fərdi həqiqətlərimiz isə toplanıb Ümummilli Daxili Həqiqəti (ÜDH) yaradır. Buna bəzən “Azərbaycan həqiqətləri” də deyirlər. Vətənpərvər deputatlar xaricə gəzməyə gedəndə adətən özlərinin çamadanlarına alt tumanlarının üstündən bir qat belə həqiqət yığırlar, qabaqlarına çıxan dünya zəhmətkeşlərinə paylayırlar. Nəticədə dünya Azərbaycan həqiqətlərindən xəbərdar olur. Hamı bilir ki, bizdə ÜDH çoxdur. Düzdür, bu qədər həqiqət aparsaq da yenə dünya bizə düşməndir, yenə ikili standart və sairə curt-cart üzündən ölkəmizə düşmən ermənipərəst qüvvələr aktivləşirlər və bizim uğurlarımızı görmək istəyirlər, ancaq kül onların başına elə. Pislük özlərinə qalacaq. Yaxşılığa yaxşılıq hər kəşinin işidir, yamanlığa yaxşılıq hər kəşinin işidir. Həqiqət çılpaqdır - bunu da qədim müdriklərdən Horatsi müəllim deyibdir. Həqiqətdən həqiqət çılpaq olanda onu zorlamaq istəyənlər çoxalır, həqiqətə don geyindirəndə isə yalana oxşayır. Bu da növbəti ikili standart...

Aksiz vergisi söhbəti bizi gör hara gətirdi... O kinoda deyilən kimi, “acından belə eləyirik”. Nə edəsən, “ət baha, yağ baha, qənd baha” - Nağılbaz müəllimin köhnə mahnısındakı vəziyyət təzədən qayıdır. Ümumiyyətlə, 90-cı illər unikal dövr idi. Mənim də aqlım olmadı. Olsaydı indi müvafiq idarədə oturub həqiqət haqda düşünürdüm, müdirin aksiz vergilərini qaldırmaq təklifini alqışlayardım.

Bəli, bu vergilərin həqiqətdən uzaqlığı söhbəti qarşıma çıxmasa əslində mən hörmətli oxucularımıza Əli müəllimin məhkəməsindən yazmaq istəyirdim. Xəbər lentində gördüm: yaxınlarda Əli müəllimin növbəti dəfə məhkəməsi olacaqdır. Düzü, Əli İnsanovun məhkəməsinin sayı-hesabı itibdir. Eynilə Haqverdiyevin “Yeni təbabət” hekayəsi Əli doxturun başına gəlməkdədir. O hekayədə xanın sevimli atı xəstələnirdi, həkim deyirdi atı imalə edək. Xan qəzəblənib həkimin özünü imalə etdirirdi, təsadüfən at sağalardı, bundan sonra hər dəfə at xəstələnəndə xan ömr edirdi, tutub həkimini imalə edirdilər. Doğrudur, hekayədə həkimin axırı yaxşı olmurdu, ancaq biz ümid edək Əli həkim bu say-sız məhkəmə-imalələrinə mətinliklə dözəcəkdir.

Klassiklərimiz hər mənada böyük olublar - haçan həyata baxsan bir izləri gözüne dəyməkdədir.

Prezidentlərin Soçi görüşü ilə bağlı mühüm detal

“Yeni Müsavat” qəzetinin ötən sayında Rusiyada gələnləki kritik prezident seçkilərinə təxminən 5 ay qalmış prezident Putinin “artan qayğıları”ndan yazmışdıq. “Kremlin 2018 mart hədəfi - Bakıya sürpriz edilə bilər” sərlöv-həli təhlili yazıda vurğulanırdı ki, həmin seçki baryerini aşsın Rusiyaya daha 6 il rəhbərlik etmək üçün Kremlin hazırkı başçısı həm daxili, həm də xarici siyasəti korrekt edib özünün və komandasının imicini, PR işini gücləndirmək zorundadır.

Xarici siyasətdəki uğurlar deyəndə təbii ki, Kremlin Azərbaycanı da daxil etdiyi “Yaxın xaric” ölkələrinə münasibətdə aparılan siyasətdə götürə biləcəyi yeni siyasi dividendlər də nəzərdə tutulur. Yazıdan sitat: “Azərbaycana gəlincə, ola bilsin, Qarabağ məsələsində hansısa simvolik irəliləyiş (bir neçə rayonun azad edilməsi qarşılığında) Moskva Dağlıq Qarabağda sülhməramlı adı altında öz hərbi kontingentini yerləşdirmək və Azərbaycanın Avrasiya Birliyi və Gömrük İttifaqına qoşulması üçün Bakıya diplomatik təzyiqləri artırsın, daha israrlı tövr sərgiləsin. Ayrı sözlərlə desək, seçkilərdə, Azərbaycan yaqın ki, Putinin məxsusi “diqqətində” olacaq. Nəzərə alsaq ki, gələnləki il Azərbaycanı da prezident seçkiləri keçiriləcək, o zaman Moskvanın bu “diqqəti” rəsmi Bakı üçün ikiqat önəm daşıyacaq və bəzi başqa təhdidləri də özündə ehtiva edə bilər (Misal üçün, “Milyardlar itti-fağı” ilə bağlı “təcrübə”ni yada salmaq olar)”.

*****

Belə görünür, qubernatorları bir-bir dəyişdirilən Rusiyada yaxınlaşan mart seçkisi doğrudan da rəsmi Moskvanın böyük narahatlığına çevrilməkdədir - həm də Qarabağda mümkün müharibə kontekstində. Bunu tanıyan rusiyalı analitik və politoloq Vladimir Yevseyin açıqlamaları bir daha təsdiq edir.

Musavat.com-un məlumatına görə, AzadlıqRadiosunun erməni redaksiyasına müsahibəsində rusiyalı ekspert öncə bildiriş ki, 2017-ci ilin iyulunda Soçidə Rusiya və Azərbaycan prezidentləri - Vladimir Putin və İlham Əliyev arasında görüş - Təəssüf ki, bu barədə rusiyalı analitik heç nə demədən sonra təmas xəttində gərginlik qismən səngiyib. Ardınca isə o, ilginc sayıla biləcək bir iddia səsləndirib.

Təəssüf ki, bu barədə rusiyalı analitik heç nə demədən sonra təmas xəttində gərginlik qismən səngiyib. Ardınca isə o, ilginc sayıla biləcək bir iddia səsləndirib.

musavat.com
Togrul İsmayil

Putin Əliyevdən möhlət istəyib - ilginc iddia

Kremlin Bakıya işi düşüb?; Rusiyadakı kritik mart seçkilərində Azərbaycan sarıdan Qarabağda arxayın olmaq üçün Rusiya liderinin prezident İlham Əliyevdən zəmanət istədiyi deyilir; bəs nəyin qarşılığında, marta qədər konfliktin həllində dönüşüm olacaq? - rusiyalı politoloq danışır...

Politoloqun qənaətinə, Qarabağ cəbhəsində nisbi sakinlik gələnləki ilin martında Rusiyada gələnləki prezident seçkiləri ilə birbaşa bağlıdır. “Fikrimcə, Moskva Soçi görüşü zamanı regionda sabit situasiyanın saxlanması ilə bağlı İlham Əliyevdən bəzi zəmanətlər alıb” - ekspert əlavə edib.

Bəs bu zəmanətin qarşılığında Putin nə təklif edib? Nəzərə alsaq ki, Qarabağ məsələsi, sülh-müharibə mövzuları Azərbaycan üçün “qırmızı xətlər”dir, o zaman demək olarmı ki, Putin azərbaycanlı həmkarına əvəzində nəse təklif edib? Bu, martadək Qarabağ məsələsində ciddi dönüş təminatı ilə bağlı ola bilərdimi, yoxsa Moskvanın təminatı eyni ildə - oktyabrda Azərbaycanda keçiriləcək prezident seçkiləri ilə ilgili olub? (Yeri gəlmişkən, oktyabr seçkilərində Qarabağ məsələsində hansısa uğur Azərbaycan hakimiyyətinin də maraqlarına cavab verir).

Təəssüf ki, bu barədə rusiyalı analitik heç nə demədən sonra təmas xəttində gərginlik qismən səngiyib. Ardınca isə o, ilginc sayıla biləcək bir iddia səsləndirib.

Üsul-idarəsindən parlamentli idarəçiliyə keçəcək. Xarici siyasət, o sırada Qarabağ məsələsində əsas söz sahibi prezident yox, baş nazir, daha dəqiqi, parlament olacaq. Bu isə o anlama gəlir ki, İrəvanla sülh anlaşması aprel-dən sonra daha da çətinləşsə, müharibə ehtimalı arta bilər. Çünki yeni parlament, faktiki, “müharibə partiyası”ndan ibarətdir. Düzdür, prezidentlik müddəti bitməkdə olan Serj Sərkisyan da o sırada, qırğılara aiddir. Ancaq bir var, Qarabağla bağlı hansısa anlaşmaya görə bir nəfərlə danışsın, bir nəfər məsulyyət daşsın, bir də var,

onlarla radikal deputatın mövqeyini ciddiylə almalı olan baş nazir.

Deməli, Dağlıq Qarabağ məsələsində hansısa irəliləyişə nail olub müharibə riskini minimuma endirmək, paralel surətdə Rusiyanın bölgədəki dayaqlarının daha da möhkəmlənməkdən ötrü Putinə marta qədər Sərkisyanla anlaşmaq daha asan və əlverişli görünür. Hətta unikal şans təəssüratı başlıyır.

Əlavə edək ki, Soçidə Əliyev-Putin görüşündən təxminən bir ay sonra Putin Sərkisyanla da bir araya gəlib - tək-bətək.

□ Siyasət şöbəsi

Rusiya ABŞ diplomatlarını qovmağa hazırlaşır

Rusiya və ABŞ arasındakı diplomatik gərginlik daha da şiddətlənib. Lent.az Rusiya mediasına istinadən xəbər verir ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin Şimali Amerika şöbəsinin rəhbəri Georgi Borisenko ölkəsindəki amerikalı diplomatların sayını daha da azalda biləcəklərini deyib. ABŞ-ın tələbi ilə bir çox rus diplomatların o tayından geri göndərilməsi və bu səbəbdən BMT-dəki missiya da daxil olmaqla, ABŞ-da yalnız 455 rus diplomat və texniki heyətin qaldığını deyən Borisenko öz-özünün də adekvat addım ata biləcəklərini bildirib.

Rusiyalı siyasətçi bəyan edib ki, rəsmi Moskva amerikalı diplomatların sayını 300-ə və daha aşağı səviyyəyə salmaq hüququnu özündə saxlayır.

Qeyd edək ki, son illərdə ABŞ rusiyalı diplomatları kütləvi şəkildə ölkədən xaric edib. Rəsmi Moskva bəyan edib ki, ABŞ hökuməti artıq rus diplomatların sayını 60 faiz azaldıb.

Azərbaycan xalqı 30 ilə yaxındır Dağlıq Qarabağ problemini yaşayır. İllər keçdikcə münaqişənin nə zaman həll olunacağı ilə bağlı yaranan suallara yeniləri əlavə olunur. Hazırda konfliktin həlli istiqamətində istər diplomatik, istərsə də hərbi istiqamətlərdə düşmən üzərində özici üstünlük qazanmağımız yaxın gələcəkdə erməniləri məğlub edəcəyimizə olan ümidləri artırır.

Amma bununla belə, problemdən nə zaman azad olacağımızla bağlı müəmmalar davam edir. Xüsusilə Rusiya başda olmaqla, xristian dünyasının erməni təəssübkeşliyi, təcavüzkar ölkəyə verilən dəstək münaqişənin həllini əngəlləyən başlıca səbəbdır. Bu amilin aradan qaldırılması üçün Azərbaycanın nə etməli olduğu barədə fikirlər isə bir-mənəli deyil.

Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadəyə görə, Dağlıq Qarabağ tipli münaqişələr hüququ yollardan daha çox siyasətlə həll olunur: "Əgər Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həlli üçün hüququ yollara əl atılırsa, heç bir problem olmazdı. 1992-ci ilin 2 martında Azərbaycan BMT-nin üzvü olub. Dağlıq Qarabağ o sərhədlər çərçivəsində Azərbaycanın tərkibində olub. O cümlədən BMT-nin 1993-cü ildə torpaqlarımızın işğal olunması barədə qəbul etdiyi 4 qətnamə var. Bununla bağlı da

mövqe qoyulmalı idi. Həmçinin Avropa Şurası və Avropa Parlamentinin münaqişə ilə bağlı mövqeləri var. Demək ki, problem hüququ yollarla həll olunmur. Bunun üçün də siyasi yollara əl atılmalıdır. Hansı ölkələr siyasi cəhətdən siyasətini düzgün quracaqsın, problemi öz xeyrinə həll edəcək. Əks təqdirdə, proses uzanır. Hazırkı situasiyadan çıxış etsək, zaman hələ ki bizim xeyrimizə işləmir. Çünki bizim demokratik dünya dediyimiz bir anlayış var ki, o dünya ilə problemlərimiz mövcuddur. Avropa Şurasında və İttifaqında mütəmadi olaraq, ölkəmiz əleyhinə bəyanatlar verilir. Amerikadan da bu tipli bəyanatların şahidi olur. Diger tərəfdən, erməni lobbisi var ki, ayrı-ayrı dövlətlərdə vəziyyəti öz xeyrinə dəyişə bilir. Məhz bu lobbinin təsiri ilə bəzi ölkələr onların lehinə mövqelər sərgiləyirlər. Rusiya kimi konfliktin yaranmasında və cərəyan etməsində birbaşa rol alan

Qarabağ münaqişəsinin həlli zamana bağlıdır, yoxsa... - siyasətçi rəyləri

İqbal Ağazadə: "Zaman hələ ki xeyrimizə işləmir"

Fərəc Quliyev: "Günlük siyasətlə Qarabağı azad edə bilmərik"

Tural Abbaslı: "Qarabağ probleminin ədalətli həllini istəyirikse..."

dövlət də bu gün Ermənistanın yanında. Bu dövlətin Cənubi Qafqaz maraqlarının ən böyük təminatçısı Ermənistanıdır. Bu baxımdan, heç bir hadisə xeyrimizə cərəyan etmir".

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, deputat Fərəc Quliyev isə belə düşünür: "Beş il əvvəl mən Milli Məclisdə büdcə müzakirələrində müharibə büdcəsi adı altında çıxış etdim. Mediada da bu cür yayılmışdı. Təklif edirdim ki, neftdən gələn gəlirlərə toxunmayaq. Büdcə təşkilatlarının il ərzində məaşlarının azaldılmasını da təklif etdim. Hər kəsi fədakarlıq etməyə çağırdım. Vəsaiti tamamilə müharibəyə yönəltməyi təklif etdim. Bu yolla məsələnin həllinə nail olacağımızı ifadə etdim. Hətta qısa müddətdən sonra müharibə başlasa belə, bu vəsaitə toxunulmasını istədim. Gələcəkdə həmin vəsaitlərin azad edilmiş ərazilərin bərpasına sərf olunmasını bildirdim. Son prezident

seçkilərində namizəd olduğum zaman çağırış etdim ki, ən azından Qarabağ ərazisində bir partizan hərəkatı başlatmaq lazımdır. Döyüşmək istəyən on minlərlə insanlar vardır, onların iradələrini silahla ifadə etmələrinin vacibliyindən danışdım. Düşünürəm ki, bu məsələ olduqca uzanıb. Danışığlara inanmaq doğru deyil. Bunlar əvvəldən təcavüzü müəyyən ediblər. Qarşılarına Azərbaycan və Türkiyə əraziləri hesabına "Böyük Ermənistan" qurmağı qoyublar. Rusiyanın köməkliliyi ilə indi əldə etdikləri status-kvonu saxlamaq üçün vaxtı uzadırlar. Çalışsınlar ki, cəmiyyət buna adaptasiya olunsun. Düşünürəm ki, güünün birində də bu məsələnin de-yure kimi tanınmasına nail olacaqlar. Cəmiyyətin fədakarlıq göstərməsi, hökumətin toparlanması çox vacibdir. Bir il hər şeyə dözmək olar, böyük itkilərimiz olsa belə. Tamamilə toparlanıb, məsələnin hərbi yolla

həll olunmasının tərəfdarıyam. Bunun üçün hüququ baza var. Kim nə deyirsə - desin, BMT-nin qəbul etdiyi 4 qətnamə, beynəlxalq konvensiyalar kifayət edir. Hətta bir qədər də irəli gedib deyə bilərik ki, Azərbaycan torpaqları hesabına qurduqları dövlətin taleyini belə müəyyən etmək mümkündür. Biz böyük iddialar, hədəflərlə Qarabağı azad edə bilmərik. Bu baxımdan, dərhal toparlanıb, münaqişəni hərbi yolla həll etməyin tərəfdarıyam".

AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı hesab edir ki, hər keçən il Qarabağı bizdən uzaqlaşdırır: "Düşünürəm ki, əgər hakimiyyət bu günə qədər olan siyasətindən vaz keçməse, heç nə dəyişməyəcək. Nəinki illər, hətta on illər belə keçsə, problem öz ədalətli həllini tapmayaq. Qarabağ probleminin ədalətli həllini istəyirikse, bunun üçün artıq bu gündən məqsədyönlü və planlı şəkildə fəaliyyətə başlamaq lazımdır. Həmçinin

hakimiyyət ölkə daxilində milli barışıq mühiti yaratmalıdır. İstər iqtidar-müxalifət, istərsə də iqtidar-xalq arasında sivil münasibətlər formalaşdırılmalıdır. Onu da unutmamalıyıq ki, beynəlxalq aləm qarşısında Azərbaycanın mövqelərinin möhkəm olması həm də onun daxili siyasətindən və demokratik vəziyyətdən çox asılıdır. Ona görə əvvəldə qeyd etdim ki, milli barışıq və daxili siyasi sabillik çox önəmlidir və bəlkə də əsas faktordur. Biz iqtidardan ordunun silah-sursat təchizatının artırılması və gücləndirilməsi istiqamətində atdığı addımları müsbət dəyərləndiririk və bunun davam etdirilməsini vacib hesab edirik. Ancaq unutmaq lazım deyil ki, güclü ordu dedikdə yalnız müasir silah-sursat nəzərdə tutulmur, burada həmçinin şəxsi heyətin əhval-ruhiyyəsi və vətənpərvərlik ruhu da vacibdir. Sadaladığımız məsələlərin həlli istiqamətində səmimi və qətiyyətli addımlar atılmasa, Qarabağın həlli növbəti onilliklərə qalacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI**

Azərbaycan ən çox Rusiyadan mal alır

Ölkəmizin Avropa İttifaqı ilə ticarət dövriyyəsi azalmaqdadır

Bu ilin yanvar-avqust aylarında Azərbaycanın hüquqi və fiziki şəxsləri dünyanın 180 ölkəsindəki tərəfdaşları ilə ticarət əməliyyatları həyata keçirib, 110 ölkəyə məhsul ixrac olunub, 173 ölkədən idxal olunub.

Dövlət Statistika Komitəsindən "APA-Economics"ə verilən məlumata görə, gömrük orqanlarında qeydiyyatı aparılıb, lakin gömrük rəsmiləşdirilməsi tam başa çatdırılmamış ixrac olunan xam neft və təbii qazın statistik qiymətləndirilməsi dəyəri nəzərə alınmaqla bu ilin yanvar-avqust aylarında xarici ticarət dövriyyəsi 15 mlrd. 21,2 mln. dollar, o cümlədən ixracın dəyəri 9 mlrd. 720,4 mln. dollar, idxalın dəyəri 5 mlrd. 300,8 mln. dollar təşkil edib, nəticədə 4 mlrd. 419,6 mln. dollarlıq müsbət ticarət saldosu yaranıb. 2016-cı

3,8%-i Hindistana, hər biri 3,7%-i olmaqla Tayvan (Çinin əyaləti), Almaniya və Portuqaliyaya, 3,4%-i Kanadaya, qalan 21,7%-i isə digər ölkələrə göndərilmiş məhsullar əsasında formalaşıb.

İdxal olunmuş məhsulların dəyərinin 17,2%-i Rusiyanın, 15,3%-i Türkiyənin, 10%-i Çinin, 7,8%-i ABŞ-ın, 4,7%-i Almaniyanın, 4,4%-i Ukraynanın, 3,9%-i İtaliyanın, hər biri 3% olmaqla İran və Birləşmiş Krallığın, 2,8%-i Braziliyanın, 2,2%-i Norveçin, 1,7%-i Fransanın, 24%-i isə digər ölkələrin payına düşüb.

Bu ilin yanvar-avqust aylarında 963,5 mln. dollar dəyərində qeyri-neft məhsulları

ixrac edilib ki, bu da 2016-cı ilin yanvar-avqust aylarına nisbətən faktiki qiymətlərlə 30,1%, real ifadədə isə 27,4% çoxdur.

Bu ilin yanvar-avqust aylarında 2016-cı ilin eyni dövrü ilə müqayisədə mühüm məhsul növlərindən təzə tərəvəz ixracı 86,3%, təzə meyvə - 34,6%, kartof - 50,7%, tütün - 92,1%, bitki yağları - 14,2%, çay - 53,8%, meyvə və tərəvəz şirələri - 75,8%, təbii üzüm şərəbləri və üzüm suslosu - 73,5%, meyvə və tərəvəz konservləri - 0,8%, pambıq lifi - 6,3 dəfə, bentonit gili - 3,7 dəfə artıb, şəkər ixracı isə 34,4%, marqarin, qida üçün yararlı

diger qarışıqlar - 2,8%, polietilen - 0,4%, emal olunmamış alüminium - 26,8%, qara metallardan borular - 6,9%, qara metallardan yarımfabrikatlar - 28,3%, pambıq ipliyi - 34,1% azalıb.

2016-cı ilin yanvar-avqust ayları ilə müqayisədə 2017-ci ilin yanvar-avqust aylarında bitki yağları idxalı 2,7%, kərə yağı, digər süd yağları və pastaları - 5,8%, təzə meyvə - 8,6%, çay - 1,6%, quş eti və onun əlavə məhsulları - 55,2%, mal eti - 2,2 dəfə, minik avtomobilləri - 63,5%, polad prokatı - 7,9%, hesablama maşınları,

blok və qurğuları - 70,9%, mebel - 2,4 dəfə, qara metallardan çubuqlar - 18,7%, rezin şinlər - 38,2%, mineral gübrələr - 2,9 dəfə, meişət kondisionerləri - 25%, qara metallardan küncüklər - 35,2%, paltaryuyan maşınları - 77,8%, yük avtomobilləri - 76,3%, avtobuslar - 2,5 dəfə artıb, buğda idxalı isə 36,2%, xam şəkər və şəkər - 8,7%, kartof - 5,2%, təzə tərəvəz - 44,7%, qara metallardan borular - 63,1%, polietilen - 20,6%, sement və sement klinkerləri - 93,8%, meişət soyuducuları - 28% azalıb.

Təcavüzkar Ermənistanın da daxil olduğu Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı mövcud olduğu illər ərzində Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında gedən müzakirələrin hər birində adı keçir. Buna səbəb də quruma daxil olan ölkələrin üzvlərinə götürdüyü öhdəliklərdir. Belə ki, əgər quruma üzv dövlətlərdən biri müharibə təhlükəsi ilə üzləşsə, yaxud müharibə apararsa, digər dövlətlərin hər biri ona hərbi cəhətdən yardım etməlidirlər.

Məhz bu səbəb Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə mane olan başlıca amillərdən biridir. Azərbaycanın müharibə olacağı təqdirdə bu təhlükənin qarşısını almaq üçün hansı yollara əl atmalı olduğu barədə fikirlər müxtəlifdir. Çoxları hesab edir ki, rəsmi Bakı KTMT-nin şərtləri kimi şərtləri olan bir quruma mütəlq daxil olmalı, yaxud da bu tipli bir təşkilatın yaranmasına nail olmalıdır. Bundan əlavə, müharibə olarsa, qardaş ölkə Türkiyənin Azərbaycana yardım etmək hüququnun olmasını özündə əks etdirən bir müqavilənin imzalanmasından söz açılır. Pakistan tipində rəsmi Bakıya daim dəstək olan başqa ölkələrlə də belə bir müqavilənin mümkünlüyü qeyd olunur.

Azərbaycanın müharibə vaxtı nəhəng Rusiyanın da daxil olduğu KTMT qüvvələri qarşısında tab gətirib-gətirməyəcəyi ilə bağlı da mövqelər üst-üstə düş-

mür. Doğrudur, müharibə olarsa, KTMT-yə daxil olan elə ölkələr var ki, onlar Azərbaycan əleyhinə ermənilərə hərbi qüvvələrlə yardım etməzlər. Amma istənilən halda daim Ermənistanın yanında olan Rusiya faktorunu unutmamaq mümkün deyil.

Sabiq MTN polkovniki, təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl KTMT-nin Dağlıq Qarabağ məsələsinə aid olmadığını deyir: "Dağlıq Qarabağ tanınmayan ərazidir. Əgər Dağlıq Qarabağda əməliyyatlar başlasa, bunun Kollektiv Əməkdaşlıq Müqaviləsi Təşkilatına heç bir aidiyyəti yoxdur. Sadəcə, yazılmış qanunlar var ki, bu da KTMT-yə deyil, birbaşa Rusiyaya aiddir. Çünki Kreml bu məsələnin həllinə imkan vermir. Dağlıq Qarabağda başlaya biləcək hərbi əməliyyatları Ermənistana qarşı olmuş kimi qəbul edirlər. Bizə gəlin, əməliyyatlarda çağırma biləcəyimiz ikinci bir

Ermənistanın "KTMT silahı" - Azərbaycan müharibə

vaxtı hərbi dəstək almaq üçün nə etməlidir?

İlham İsmayıl: "Pakistan və Türkiyə ilə belə bir müqavilə imzalanana bilər"

İlham İsmayıl

dövlət yoxdur ki, bizə hücum olanda kömək etsin. Doğrudur, sözdə belə dövlətlər var. Amma qanuna salınmış belə bir müqavilə yoxdur. Biz GUAM-ın üzvüyük, lakin təşkilata daxil olan ölkələrlə də belə bir məsələ yoxdur. Bu cəhətdən Azərbaycanın vəziyyəti çox acınacaqlıdır".

Təhlükəsizlik eksperti gələcək baxımından Azərbaycanın bu istiqamətlərdəki cəhdlərinin necə nəticələnmə biləcəyindən də söz açdı: "Bu istiqamətdəki fəaliyyətimiz strateji hədəflərimizdən biri olmalıdır. Ölkə diplomatiyası nə işlə məşğuldur? Onların əsas vəzifələrindən biri bu olmalıdır. Beynəlxalq

aləmdə çəkinmədən bu işlə məşğul olmaq lazımdır. Adətən bu işdən ən çox Rusiya çəkindirir. Amma Kremlin qarşısında məsələ qoyulmalıdır ki, heç kəsdən yox, ən böyük təhlükəni Ermənistandan gözləyirik. Ortada da məlum olan Rusiya-Ermənistan müqaviləsi var. Bundan çıxış edərək, Azərbaycan tutarlı arqumentlər ortaya qoya bilər. Pakistan və Türkiyə ilə belə bir müqavilə imzalanana bilər. O cümlədən, GUAM-ın özü ilə də bu məsələni ortaya qoymaq olar. Diplomatiyanın xidməti, vəzifəsi bundan ibarətdir. Amma təəssüflər olsun ki, bizim diplomatiya daim çəkin-dirici mövqedədir. Rusiyadan qorxmaq o dərəcədədir ki, ölkənin strateji qarantıyası ola biləcək belə bir mü-

qavilə imzalamıq, yaxud dövlət tapmaq acınacaqlı hala gəlib. Həm hökumət, həm də diplomatiyamız bunları gecə-gündüz strateji hədəf kimi qarşılarına qoymalıdır. Bölgədə geopolitik durum elədir ki, Azərbaycan təkə Rusiyadan çəkinmir, eyni zamanda Türkiyədən də çəkinir. Münasibətləri Rusiya ilə korlamaq istəmir. Rusiyadan çəkdiyimiz üçün bu məsələlər həll olunmur. Diplomatiyanın vəzifəsi bu çəkindirici amilləri ortadan qaldırmaqdır. Biz əvvəl-axır buna getməyə məcburuq. Belə müqaviləni mütləq bağlamalıyıq. Əks halda, xoşagəlməz hallarla üzləşməliyik. Mütləq iş görəlməlidir, yoxsa nəticə qazana bilmərik".

□ **Cavanshir ABBASLI**

Katalon separatçıları geri çəkildilər - səbəb

ABŞ və Avropa Birliyinin təzyiqləri, iqtisadi embargo təhlükəsi separatçıları "sakitləşdirdi"...

Gözlənilən əksinə olaraq Kataloniya hökumətinin rəhbəri Karles Puçdemon əyalətin müstəqilliyini elan etməyib. Oktyabrın 10-da əyalət parlamentində çıxış edən Kataloniya lideri oktyabrın 1-də əyalət parlamentinin iclasında deyib ki, İspaniya ilə dialoqun həyata keçirilməsi üçün müstəqilliyin elanı təxirə salınmalıdır.

BBC-nin məlumatına görə, Barselonadakı regional parlamentdə çıxışı zamanı o, Kataloniyanın İspaniyadan ayrılmasına dair keçirilmiş referendumda seçicilərin əksəriyyətinin müstəqilliyə səs verdiyini, lakin mərkəzi hökumətlə dialoqun vacibliyini bildirib.

Qeyd edək ki, oktyabrın 1-də keçirilmiş müstəqillik referendumunda, rəsmi məlumatlara görə, seçicilərin 90 faizi müstəqilliyin lehinə səs verib. Referendumda seçicilərin 43 faizinin iştirak etdiyi deyilir.

Ancaq İspaniya Konstitusiyası Məhkəməsi referen-

dumu qeyri-qanuni elan edib. Hökumət isə Kataloniya ərazisinə polis göndərərək, referendum günü polis seçicilər arasında baş verən qarşıdurmada yüzlərlə insan yaralanıb. Referendumdan sonra Kataloniyanın müstəqilliyini elan edəcəyi gözlənilsə də, Barselonada müstəqillik əleyhinə böyük aksiyanın keçirilməsi, həmçinin mərkəzi hökumətin əyalətə ordu göndərməsi separatçıları fikirlərindən daşındır. İspaniyanın ədliyyə naziri Rafael Katala İspaniyanın heç bir halda Kataloniyanın müstəqilliyini müzakirə etməyəcəyini deyib.

Buna rəğmən Puçdemon, onun müavini Oriol Junkeras, habelə parlamentin spikeri Karme Forkadel əyalətin müstəqilliyi haqqında sənədə imzalarını qoyublar. Ancaq eyni zamanda Kataloniyanın müstəqilliyinə qarşı çıxan yerli qüvvələr də var. Bazar günü yüzminlərlə insan meydanlara çıxaraq Kataloniyanın İspaniyanın tər-

kibində qalmasına dəstək verib. Bundan başqa, Kataloniya Sosialist Partiyasının sədri Mikel İseta "referendum"da, sadəcə, 38,47% seçicinin iştirak etdiyini söyləyərək, bunun bir dövlətin müstəqilliyini elan etmək üçün yetərli olmadığını vurğulayıb.

Əyalət parlamentində "Vətəndaşlar" fraksiyasının

lideri İnes Armadas, Barselona şəhərinin meri Ada Kollau Kataloniyanın İspaniyadan ayrılmasına qarşı çıxırlar və Piçdemonun hərəkətlərini pisləyiblər.

Ağ Evin mətbuat katibi Sara Sanders ABŞ prezidentinin Kataloniyaadakı "referendum" barədə mövqeyinin dəyişmədiyini söyləyib. O, ABŞ-ın İspaniyanın dövlət bütünlüyündən yana olduğunu təkrar edib. Meksika xarici işlər naziri Luis Videqray da ölkəsinin beynəlxalq hüquqa müvafiq olaraq Kataloniyanı müstəqil dövlət olaraq qəbul etməyəcəyini və İspaniyanın bütünlüyünə təvərfər olduğunu bildirdi. İtaliyanın xarici işlər naziri Ancelino Alfano da İspaniya hökumətini dəstəkləyən bəyanatla çıxış edib.

Oktyabrın 12-də isə Kataloniya referendum əleyhdarlarının böyük yürüşü olacaq. Görünən odur ki, həm dünya birliyinin reaksiyası, həm də ehtimal olunan gərginlik və iqtisadi geriləmə katalonların özləri arasında İspaniyadan ayrılma məsələsində tərəddüd yaradıb. Çünki artıq bir sıra iri şirkətlər və banklar Kataloniya filiallarını bağlamaq haqqında qərarlarını açıqlayıb. Bunların arasında "Sabadell" Bankı, "Oryzon" biotexnologiya şirkəti mərkəzi ofis-

lərini, "CaixaBank", "Gas Natural" və "Freixenet" şirkətləri Barselonadan köçürmək hazırlıqları başladı. İspaniya hökuməti bu şirkətlərə köçürülmədə dəstək verəcəyini bildirdi. Kataloniya İspaniyanın əsas sənaye və turizm mərkəzi hesab olunur. Əyalətdə 7 mindən çox şirkət, o cümlədən bir çox dünya markalarının yerli fabrikləri və filialları fəaliyyət göstərir. Aydın məsələdir ki, müstəqilliyin elanından sonra bir çox böyük şirkətlər İspaniyanın təzyiqi ilə Kataloniyanı tərk edəcəklər. Bu isə əyalət əhalisinə böyük zərbə olacaq. Görünür, separatçıları çəkirdən İspaniya ordusu ilə yanaşı həm də bu faktor olub.

Məhz bu səbəbdən oktyabrın 10-da keçirilən parlament toplantısında Kataloniya lideri Piçdemon müstəqilliyin elanını təxirə salmağa və mərkəzi hökumətlə danışıqlara getməyə çağırıb. Ancaq istənilən halda artıq katalon separatçılarının əlində baş tutmuş referendum və 90 faizlik ayrılma "səsi" var. Bu isə o deməkdir ki, qarşıdakı illərdə istənilən vaxt Kataloniya separatçıların "şeypur səsi" gələ bilər. Hələlik ABŞ, Avropa Birliyi "qoca qitə" daxilində bölüclüylüyün yayılmasına razı olmadı.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağ

Dağlıq Qarabağla bağlı sülh danışıqlarının dalana dirənməsi istər-istəməz müharibə variantını gündəmdə saxlayır. Bunu da hamıdan yaxşı yəqin ki, ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri bilirlər. Doğrudur, son vaxtlar vasitəçilər nəşə etməyə, nizamlama prosesini dalandan çıxarıb ona yeni bir dinamika verməyə çalışırlar, bu məqsədlə Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirlərinin görüşünün ardınca, prezidentlərin də təmasını təşkil etməyə səylər göstərirlər, ancaq çətin ki, bu qəbildən təşəbbüslər real nəticə versin. Əsas da o səbəbə ki, həmsədrlərin konfliktin həllinə yanaşması konseptual olaraq yanlışdır.

Təbii ki, hər üç vasitəçinin - Rusiya, ABŞ və Fransanın təmsalında Avropa Birliyinin konfliktə öz maraqları var. Hələlik onların yalnız bir məsələdə mövqeyi belə görünür ki, tam üst-üstə düşür: bu da münaqişə zonasında genişmiqyaslı hərbi əməliyyatların başlanmasında onlardan heç birinin maraqlı olmamasıdır.

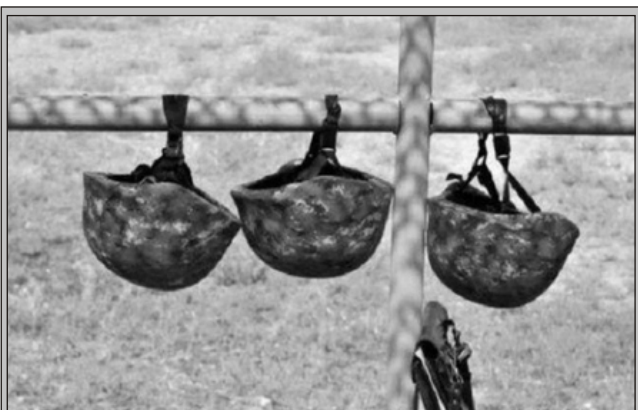
Müharibəni Azərbaycan da arzulamır. Lakin atəşkəs rejimi, mövcud status-kvo da sonsuzadək davam edə bilməz. Ən azı, ona görə ki, bölgədə olduqca böyük həcmdə silah-sursat cəmləşib və nə vaxtsa onlar hərəkətə gələ bilər.

*****

Şübhəsiz ki, söhbət ən əvvəl Azərbaycanın hərbi imkanlarından gedir. Ermənistan, vasitəçi dövlətlərin hamısına, o cümlədən Rusiyaya aydın olmalıdır ki, Bakı ən

müasir və bahalı silah-sursatı, döyüş sistemlərini uzun müddətə vitrinə qoymaq üçün almır, özünün silahlı qüvvələrinin döyüş və hərbi hazırlığını artırmaq, işğalçı Ermənistan üzərində əzici hərbi üstünlüyü saxlamaq və sülh danışıqları nəticə verməkdə davam edərsə, nəhayət, əl əlverişli bir fürsətdə öz torpaqlarını silah gücünə işğaldan azad etmək üçün edir.

Bu mənada Azərbaycanın dost-müttəfiq və strateji tərəfdaş dövlətlər hesabına öz hərbi qüdrətini artırmağı davam etdirməsi tamamilə məntiqlidir. Bu xüsusda ölkənin müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənovun təzəcə başa çatan Belarus səfəri də, gözlənilməli kimi, istisna olmadı. Diqqətçəkicidir ki, Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko səviyyəsində də isti qe-

Düşmən Qarabağda itki verdi

Ermənistan ordusu işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərində hərbcisini itirib. Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, 1998-ci il təvəllüdü Çaplin Markaryan ordumuzun cavab atəşi ilə məhv edilib. Erməni əsgər təmas xəttinin şimal-şərq istiqamətindəki mövqeyində öldürülüb.

Qarabağ məsələsi bölgəni "barıt çəlləyi" nə çevirir

Bakı silahları vitrinə qoymaq üçün almır; həmsədr ölkələrin müharibəni önləməyə yönəlik səyləri yetərli olmaya bilər; **rusiyalı politoloq:** "Cəbhədəki nisbi sakitliyin təminatçısı hələ ki Moskvadır, amma..."

bul edilən Azərbaycanın hərbi nazirinin Minskdəki görüşlərində aparıcı mövzu məhz iki ölkə arasında hərbi-texniki əməkdaşlığı daha da dərinləşdirməklə bağlı olub.

Nəzərə alsaq ki, Belarus işğalçı Ermənistanın daxil olduğu Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) həbi blokunun üzvüdür və Azərbaycana qarşı həmişə rəğbəti ilə seçilib, o zaman bu tərəfdaşlığın önemi daha da artmış hesab oluna bilər.

Söhbət ilk növbədə Belarusun "Polonez" uzaq mənziləli reaktiv yayılım atəş sisteminə Azərbaycanın marağından gedir. Vurma məsafəsi 280 km olan bu sistemlər hətta "İsgəndər" taktiki raket sistemlərinə rəqib sayılır və yəqin ki, Bakı tezliklə onlara da sahib olacaq.

*****

"İsgəndər"lərdən söz düşmüşkən, maraqlıdır ki, bu arada KTMT-nin erməni əsilli baş katibi Yuri Xaçaturov "İsgəndər" raketlərinin sınaqdan keçirilə biləcəyi ilə bağlı fikirlər səsləndirib. **Politoloq Arzu Nağıyev isə hesab edir ki, ermənilər bununla "İsgəndər" raketlərinə sahib olduqlarını bir daha gündəmə**

gətirmək istəyirlər (axar.az). "Əslində "Rus NATO-su"nun erməni əsilli rəhbərinin fikirləri heç də erməni tərəfinin mövqeyi deyil. Xaçaturov "İsgəndər" raketlərinin sınaqdan keçirilə biləcəyi ilə bağlı fikirlərində Rusiyaya arxalanır. Verilən mesajın arxasında da Türkiyənin S-400-ləri almağa təhrik edilməsi məsələsi gizlənilir", - deyir o vurğulayıb.

İstənilən halda Arzu Nağıyev də regionda bu qədər silahın cəmlənməsini mövcud dövrdə çox təhlükəli hesab edir: "Ermənistan siyasəti, iqtisadi cəhətdən çox ağır bir vəziyyətdə yaşasa da, Rusiyanın verdiyi bu silahlardan istifadə etmək imkanına malikdir. Digər tərəfdən, "İsgəndər" məsələsi artıq status-kvonu saxlamaq üçün bir hədə mənbəyinə çevrilir".

Qeyd edək ki, Yuri Xaçaturov "İsgəndər" raketlərinin praktik cəhətdən Ermənistan sınağının çox çətin olduğunu bildirib: "Çünki bizim ərazimiz çox kiçikdir. Təsədüfən o, Türkiyəyə də uça bilər". Yəni bununla, faktiki şəkildə Azərbaycanın əsas müttəfiqi Türkiyəni hədələməmiş olub.

Ancaq məsələ də ondadır ki, hazırda Ankara ilə Moskva arasında münasibətlər heç vaxt olmadığı qədər istidir. Tərəflər arasında hətta "S 400" sistemləri ilə bağlı, faktiki, anlaşma əldə edildiyi deyilir. Bir detallı xüsusi qeyd etmək lazım gəlir ki, Ermənistanın "İsgəndər" sistemləri də daxil, hətta təzəcə yaradılan ortaq hərbi birləşmə də Moskvanın kontrolundadır və İrəvan onlardan nə Azərbaycan, nə də Türkiyəyə qarşı istifadədə müstəqil iradə yiyəsi deyil.

*****

Konflikt zonasında isə gərgin və qeyri-müəyyən vəziyyət qalmaqda davam edir. Rusiyalı ekspertlərin bu xüsusda öz qiymətləndirmələri var. Məsələn, politoloq Vladimir Yevseyevə görə, bu ilin iyulunda Soçidə Rusiya və Azərbaycan prezidentləri - Vladimir Putin və İlham Əliyev arasında görüşdən sonra təmas xəttində gərginlik qismən səngiyib. Musavat.com-un məlumatına görə, bu haqda o, AzadlıqRadiosunun erməni redaksiyasına müsahibəsində bildirib.

"Gərginliyin azalması da Moskvanın heç bir rol oynamadığını söyləmək doğru

olmazdı. Bununla belə, Rusiya Minsk Qrupu həmsədrlərindən biridir və fikrimcə, danışıqlar formatını dəyişmək istəmir. Ancaq Rusiya formatı dəyişməkdə maraqlı olmasa da, istisna deyil ki, Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin il-yarımlıq fasilədən sonra növbəti görüşü də yenə məhz Kremlin təşəbbüsü ilə baş tuta bilər", - deyir o qeyd edib.

Rusiyalı ekspert bir maraqlı fikir də söyləyib. Onun sözlərinə görə, Qarabağ cəbhəsində nisbi sakitlik daha çox gələn ilin martında Rusiyada gözlənilən prezident seçkiləri ilə bağlıdır. "Fikrimcə, Moskva Soçi görüşü zamanı regionda sakit situasiyanın saxlanması ilə bağlı İlham Əliyevdən bəzi zəmanətlər alıb" - ekspert əlavə edib.

Rusiyalı politoloqun bu sözlərinin nə dərəcədə gərək olduğunu yəqin ki, yaxın aylar göstərəcək. Həm də o anlamda ki, belə bir zəmanəti Bakı veribse belə, yəqin ki, sülh danışıqlarında hansısa real irəliləyişin qarşılığında verib. Hər halda, işğal rejiminin uzanması ən çox Ermənistanı sərfləyir.

"Hammer"lə vuran və vurulan xanımların vəqiesi

Samir SARI

Dünənki səhərin ilk informasiyalarından biri önəvi olaraq qəza xəbəriydi. Məlumatda deyilirdi ki, qadın jurnalist öz "Hammer" markalı avtomobili ilə yolu piyada keçən qadın həkimi vurub.

Göründüyü kimi, elə bu bir cümləlik xəbərdə bir neçə maraqlı detal var. Biri odur ki, qadın jurnalistin "Hammer" markalı avtomobili varmış. İkinci maraqlı detal isə həkim xanımın yolu piyada keçməsidir.

Prinsipcə, tərsinə olmalıydı, həkim xanım öz avtomobili ilə qadın jurnalisti vurmalydı və həmin avtomobil "Hammer" olmalıydı, daha yüngül, qadına layiq bir maşın olmalıydı.

İndi, həmişə olduğu kimi, feministlər acıqlanacaq, deyəcəklər: "Nə var, qadın "Hammer" sürə bilməzmi? "Sürücünün qadın olduğunu vurğulamaqda məqsəd nədir, demək istəyirsiniz ki, qadınlar maşın sürə bilmir?"

Haşa. Belə deyən olmadı. Son vaxtlar qadınlar yaxşı maşın sürürlər, lap belə əla da parkovka edirlər, söhbət bundan getmir, söhbət ondan gedir ki, hadisənin iştirakçısının hər ikisi qadındır və ikisi də oxumuş, ziyalı xanımlardır, gərəkdir ehtiyatlı olaydılar.

Ən qəribəsi odur ki, hadisədə adı sürücü kimi çəkilən xanım redaksiyamıza zəng etmişdi, deyirdi, nə jurnalist deyil, nə də "Hammer"lə adam vurmayıb.

Bir az sorğu-sual etdik, anlaşıldı ki, xanımın "Hammer"i doğrudan da var, o maşın yüngül bir qəza törədib, amma zərərçəkən sağ-salamatdır.

Bəs problem nədədir? Problem odur ki, bütün qəza törədənər kimi xanım adının hallandırılmasını, dilə-dişə düşməsinə istəmir.

Əlbəttə, ölkədə yeganə sayt, qəzet bizimki olsaydı, az yaşlı övladları olan xanımın bu istəyini nəzərə almaq, xarici ölkələrdə olduğu kimi adların baş hərflərini göstərməklə vəziyyətdən çıxmaq olardı. Ancaq gerçəklik budur ki, ölkədə onlarla (bəlkə də yüzlərlə) sayt var və onların yarıdan çoxu bu barədə yazıb artıq.

Hələ bunun sosial şəbəkələri və orada minlərlə "xalq jurnalisti" də var, bir xeylisi də barədə nəse yazıb.

Bu hadisə nədənsə camaata maraqlı gəlmişdi. Xüsusilə də jurnalistlərə. Neçə-neçə jurnalist götürüb yazmışdı: "20 (15, 10) ilin jurnalistiyəm, amma sürməyə heç motosikletim də yoxdur"; "Həmkarımıza halaldır, qonorarını yığış "Hammer" alıb"; "Görəsən, bir jurnalist o cür bahalı avtomobili necə alıb?" və s.

Qəddarlığa baxın siz. "Hammer" tərəfindən vurulan həkim qadın yerdə döşəli qalıb, amma heç kəsin yadına düşmür, hamı bir xanım jurnalistin bahalı maşınından bəhs edir. Bəs humanizm prinsipləri harda qaldı?

Hələ peşə həmrəyliyi məsələsi də var. Necə ki, poqon adamları bir-birinin namını vermir, gərəkdir biz də xanım jurnalisti sonuna qədər müdafiə edəydik, onun barəsindəki bu xoşagəlməz informasiyanı yaymayaydıq. İntəhası, xanım özü redaksiyalara zəng edib jurnalist olduğunu israrla təkzib edir, deyirdi, bu xəbəri dərhal pozun getsin.

Amma necə edəsən ki, qəza barədə xəbər çox geniş yayılmışdı. Onları saytlardan artlatmaq üçün, kim bilir, nə qədər vaxt, enerji, əsəb və digər şeylər getməlidir.

İndi gələk bir qadının "Hammer" minməsi məsələsinə. "Hammer"i görməyəniniz olmaz. Bilirsiniz ki, bu amerikalıların hərbi maşınıdır, bizim zirehli transportyora (ZTR) oxşayır. Bu, maşın nəinki bir xanıma, heç poqonsuz kişiye də yaraşır. O yaraşsa-yaraşsa, hərbiçilərə yaraşar, özü də səhra komandirlərinə-filana.

Bakının ortasında "Hammer"lə gəzməyin yeri yoxdur. O maşınla Keşlənin, Bayılın, Yasamalı dar-düdüklü küçələrinə girərsən, nə irəli gedə bilərsən, nə geri çıx bilərsən (hərçənd qadınlar maşınlarını üzü geriye lap yaxşı idarə edirlər), camaat məcbur qalar, evini, hasarını sökər.

"Hammer"in qiyməti də ucuz deyil, təzəsi 100 min dolların üstündədir (köhnəsi yəqin ki, 100 min dolların altında olar). Prinsipcə, bir jurnalist və ya həkim qonorarla, maaşla bu maşından ala bilməz, amma hədiyyə olursa, başqa məsələ.

İndi siz bu nəhəng hərbi maşınla vurulan piyadanın halını təsəvvür edin. Allah eləsin, salamatçılıq olsun.

P.S. "Hammer"in ingiliscədən dilimizə tərcüməsi "çə-kic" deməkdir.

Mərkəzi Bank sonuncu açıqlamasında manatın tam üzən məzənnə rejimində olması ilə bağlı bir daha israr etsə də, əslində durumun necə olması hər kəsə bəllidir. Belə ki, əhali AMB-nin istənilən qərarının arxasında devalvasiya izi axtarır və manatın ucuzlaşması ehtimalı real sektorda çalışanları da bir an rahat buraxmır.

Mərkəzi Bankın sonuncu açıqlamasında isə bildirilib ki, manatın tam üzən məzənnə rejiminə keçidi artıq təmin olunub. Azərbaycan Mərkəzi Bankının baş direktoru Ziya Əliyev bildirib ki, Mərkəzi Bankın makroiqtisadi göstəricilərə təsiri pul siyasəti ilə həyata keçirilir. Yəni ki, artıq məzənnəyə təsir bazara birbaşa müdaxilə etmək hesabına deyil, dolayı təsirdir. Mərkəzi Bankın rəsmi açıqlamasına baxmayaraq, bəzi iqtisadçı ekspertlər belə hesab edirlər ki, manat üzən məzənnə rejimində fəaliyyət göstərmir.

İqtisadçı ekspert Əkrəm Həsənov isə hesab edir ki, hökumətin pul kütləsinə nəzarəti artırması ilə manatın məzənnəsinə təsir imkanlarını əlində saxlamaq deməkdir: "Son nəticədə məzənnə dövrüyədə olan manat kütləsinin həcmindən asılıdır. Son iki il ərzində dövrüyədəki manat kütləsi təxminən iki dəfə azalıb. Bunu Mərkəzi Bank edib. Banklara kreditləşdirməni azaltmaq və banklara artıq manat vəsaitini yüksək faizlə əmanət kimi qəbul etdirməklə. Nəticədə ölkə iqtisadiyyatı pulsuz qalıb. Halbuki pulun elə əsas təminatı iqtisadi dövrüyeyi

Manat boğulmasının deyə, iqtisadiyyatı ayağının altına alır...

"Məzənnə dövrüyədə olan manat kütləsinin həcmindən asılıdır" - ekspert

55-60 dollar civarındadır. İd-xal-ixrac əməliyyatlarında müsbət saldo var. Bütün bunlar manatın məzənnəsinə qoruyub saxlamağa kömək edir".

Deputatın sözlərinə görə, burada başqa məqamlar da var: "Bu ilin sonunda görək ÜDM-də artım nə qədər olacaq. Mərkəzi Bankın pul kütləsinə nəzarət etməsi real sektorun inkişafına da təsir göstərib. Biz real sektorun inkişafı üçün də dövrüyeyə pul buraxmalıyıq. Bu ilin sonuna kimi manatı qoruyub saxlamaq mümkündür. Ancaq gələn ildən müəyyən problemlər yarana bilər. Həm ilin sonunda dövlət borclarının qaytarılması dövrüdür və bunun üçün dollara tələb artır. Həm də FED dolların məzənnəsinə, uçot dərəcəsinə yenidən baxacaq. Neftin qiymətinin hansı istiqamətdə dəyişməsi də burada rol oynaya bilər".

V.Əhmədov da qeyd etdi ki, faktiki olaraq, Mərkəzi Bankın manatın məzənnəsinə müdaxilə imkanları var: "Tam olmasa da, üzən məzənnə siyasətinə müəyyən qədər riayət olunur. Bu ilin sonuna kimi hazırkı məzənnə səviyyəsində manatın məzənnəsinin qorunub saxlanacağı gözlənilir".

□ **Nərgiz LİFTİYEVA**

təmin etməkdən ibarətdir. Bir növ canlı orqanizmdə qanın həcmi kəskin azalıb. Amma sırf məzənnə kontekstində bu siyasət həтта tam üzən məzənnə rejimi şəraitində səmərəlidir".

İqtisadçı vurğuladı ki, belə olan halda məzənnəni qorumaq elə də çətin deyil: "Manatın miqdarı kəskin azdırsa, dolları hansı vəsaitlə almaq mümkündür ki?! Bu baxımdan, ölkədə həqiqətən də üzən məzənnə rejimi olsa belə, manat kütləsinin azaltmaq hesabına devalvasiyanın qarşısını almaq olar. Başqa məsələ ki, nəticədə iqtisadiyyat tənəzzülə uğrayır, ödəniş sistemi iflic olur. Buna görə də bizdə indi çox anormal vəziyyət yaranıb: manat və onun məzənnəsi ali məqsədə çevrilib, iqtisadiyyatın pulla təmin edilməsi isə ikinci dərəcəli hədəf olub. Halbuki manat son nəticədə

şərti dəyərdir, kağız parçasıdır və özü-özlüyündə manatın məzənnəsi müstəqil məqsəd olmamalıdır. Amma əlbəttə, dövrüyədə iqtisadiyyatın dövrüyəsini təmin edəcək qədər manat olsa və bu zaman üzən məzənnə rejiminə keçilsə, devalvasiya olacaq".

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vahid Əhmədov isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Mərkəzi Bank hazırkı manatın məzənnəsinə təsir göstərir və bu düzgün siyasətdir: "AMB manatı müəyyən qədər qoruyub saxlamağa çalışır. Buna müəyyən qədər şərait də yarandı. Çünki Mərkəzi Bank pul kütləsinə nəzarət mexanizmini həyata keçirdi. Artıq pul xərclənməsinə ehtiyac görmədi. İkincisi, neftin qiymətində ciddi azalmalar yoxdur,

İspaniyada 4 ton narkotiklə tutulan azərbaycanlı kimdir?

Xəbər verdiyimiz kimi, Atlantik okeanında keçirilmiş beynəlxalq hüquq-mühafizə əməliyyatı nəticəsində İspaniya tərəfindən 4 tona yaxın kokainlə saxlanan "Thoran" gəmisinin 7 heyət üzvündən biri azərbaycanlıdır.

Komor adaları bayrağı altında hərəkət edən gəmi oktyabrın 1-də İspaniyanın Kadiz limanına gətirilib, heyət üzvləri həbs edilib.

Hadisənin üstündən 10 müddətdə İspaniya hüquq-mühafizə orqanlarından

həbs olunan vətəndaşımız barədə Azərbaycanın daxili işlər orqanlarına hər hansı məlumat daxil olubmu? Bununla bağlı müraciət etdiyimiz DİN mətbuat xidmətinin rəhbəri Ehsan Zahidov məsələ barədə rəhbərlik etdiyi qurumda məlumat olmadığını bildirdi.

Azərbaycanın İspaniyadakı səfirliyindən isə "Yeni Müsavat"a bildirildi ki, bütün məlumatlar Xarici İşlər Nazirliyinin İnformasiya şöbəsinə təqdim edilib, sualımıza oradan cavab ala bilərik.

Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev bildirdi ki, İspaniyadakı səfirliyimiz məsələni araşdırmağa, həbs olunan Azərbaycan vətəndaşının kimliyini öyrənmək üçün işlərə başlayıb.

□ **DÜNYA**

Övladını xarici ölkələrdə oxutmaq istəyən azərbaycanlıların yaşadığı ən böyük problem heç şübhəsiz ki, maddi sahədə olur. Məlum, xarici ölkədə yaşamaq - kirayə, yemək xərcləri böyük bir məsrəf deməkdir. Üstəgəl, illik təhsil haqqı da bu siyahıya əlavə olunanda 4 illik (və ya daha artıq) müddət bir çox ailələrin ciddi maddi yükün altına girməsi anlamına gəlir.

Amma aparılan araşdırmalar göstərir ki, Avropada, ABŞ-da təhsil almaq üçün heç də hər zaman böyük paraya ehtiyac qalmır. Çünki pulsuz təhsil verən ölkələr və universitetlərin sayı xeyli çoxdur. "Yeni Məsəvat" celt.az saytına istinad edərək, ödənişsiz təhsil verən ölkələr və təhsil müəssisələri barədə arayış hazırlayıb.

Təhsil üçün neft ölkəsini seçmisizsə...

Öncə ondan başlayaq ki, neft olan ölkələrin hamısında təhsil pulsuzdur. Üstəlik, ali məktəblərdə təhsil alanların hamısı kifayət qədər yüksək təqaüdlə və yataqxana ilə təmin edilir. Məsələn, Liviyada tələbə təqaüdü 700 dollardır. Ölkədə pulsuz təhsilin olması ilə yanaşı, xarici ölkədə təhsil almaq istəyənlərin təhsil xərçini də dövlət ödəyir.

Səudiyyə Ərəbistanında ali təhsilin pulsuz olması ilə yanaşı, tələbələrin pulsuz ədəbiyyat və tibbi xidmətdən yararlanmaq hüququ da var. Xarici ölkələrdə, xüsusilə dünyanın nüfuzlu ali məktəblərində təhsil almaq istəyənlərə isə dövlət qrant ayırır. Bu ölkədə tələbə təqaüdü 700 dollar təşkil edir.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində (BƏƏ) də ali məktəblər pulsuz təhsil verir. Hər bir ali məktəbin təqaüd proqramları mövcuddur. Təqaüdün miqdarı tələbənin təhsildəki müvəffəqiyyət dərəcəsinə asılıdır. Bundan əlavə, Əmirliyin hər bir vətəndaşı dövlətin hesabına dünyanın istənilən universitetində təhsil ala bilər. Təhsil aldığı ölkədə tibbi xidmətlərə görə xərclər də BƏƏ büdcəsindən ödənilir.

Küveytdə minə yaxın ali məktəb fəaliyyət göstərir və onların hər birində təhsil pulsuzdur. Bu ölkədə subay tələbələr 700 dollar təqaüd alsa da, ailələri üçün bu göstərici 1200 dollardır.

İranda da təhsilin bütün pillələri pulsuzdur.

Avropada pulsuz oxumaq istəyənlər... dövlət universitetlərini seçirlər

Bir çox Avropa ölkələrində də dövlət ali məktəblərində təhsil pulsuzdur. Özəl ali məktəblərdə təhsil alanlar üçün isə xüsusi imtiyazlar nəzərdə tutulur. Məsələn, Al-

Oliqarx ovladlarının Avropadakı təhsil macərələri - bilinməyən detallar...

Pulsuz Qərb təhsili almaq istəyənlər üçün ilginç arayış

maniyada ali məktəblərin əksəriyyəti pulsuz təhsil verir. Özəl ali məktəblərin təhsil haqqı isə 500-1000 avro arasındadır. Əillik dərəcəsi olan tələbələr isə təhsil haqqından azaddır. Ailəsinin maddi durumu aşağı olan tələbələr də təhsil haqqı ödəmir. 14 yaşınadək övladı olanlar, çoxu-şaqıl ailələrin uşaqları və xüsusi istedadı olanlar da özəl ali məktəblərdə təhsil haqqından azaddır. Hətta ailə üzvlərindən biri ağır xəstə olanlar belə, təhsil haqqından azaddır. Həmçinin tələbələrə kreditlə təhsil almaq imkanı verilir. Belə ki, tələbə təhsil haqqını ali məktəbi bitirib işlə təmin ediləndən sonra ödəyə bilər.

Fransada təhsil sistemində dövlətin çox böyük dəstəyi var. Görünür, məhz bu səbəbdən də təhsil haqqı kifayət qədər aşağıdır. Bu ölkədə əksər ali məktəblərdə bir illik ödəniş 135-700 avro arasında dəyişir. Hətta nüfuzlu Sarbonna Universitetində illik təhsil haqqı 800 avrodan yüksək olmur. Üstəlik, bu ölkədə xüsusi təqaüd proqramları mövcuddur və 350 avrodan aşağı təqaüd yoxdur.

Vətəndaşlarına pulsuz ali təhsil verən ölkələr arasında Norveç və Finlandiyanı da göstərmək olar. Bu ölkələrdə dövlətin aylıq hər bir tələbə üçün çəkdiyi xərc isə 500-900 avro həcmində qiymətləndirilir. Tələbələr yataqxana və pulsuz yeməklə də təmin edilir.

Hollandiyada ali təhsil pulsuz olmasa da, universi-

tətlər çoxlu sayda qrantlar nəzərdə tutur. Hətta tələbənin aldığı təqaüdlə təhsil haqqını tamamilə ödəmək mümkündür.

Ali təhsili pulsuz olan ölkələr arasında həmçinin İsveç, Danimarka və Çexiyanı göstərmək olar. Qeyd etmək yerinə düşər ki, Avropa ölkələrində orta aylıq əmək haqqı 3 min avrodan az deyil.

Amerika təhsil xərclərini azaldır, Hollandiya konkret şərtlər qoyur

ABŞ-da ali təhsil pulludur. Ancaq minimum əmək haqqı 4 min dollar olan bu ölkədə təqaüd proqramları tələbələrin xərclərini 80%-ə qədər azaldır. Belə ki, təqaüd alan tələbə hətta təhsil haqqı ilə bağlı güzəşt də əldə edə bilər. Eyni zamanda ABŞ-da tələbələr komfortlu yataqxanalarla təmin edilir. Təhsil müddətində onlar dövlətin hesabına yüksək səviyyəli tibbi xidmətdən istifadə edə bilər. Həmçinin hər bir tələbə kitabxana, idman zalları, kompüter laboratoriyalarından pulsuz istifadə etmək hüququ əldə edir. Onların səərəncamında istirahət mərkəzləri və avtomobil dayanacaqları da olur.

Hollandiyada təhsil müəssisələrinin 70 faizi özəl, 30 faizi dövlətə məxsusdur. Buna baxmayaraq, dövlət bütün təhsil müəssisələrinin tədris proqramları üzərində nəzarəti həyata keçirir. Hollandiyanın Təhsil, Mədəniyyət və Elm Nazirliyi mətəmədi olaraq ölkənin təhsil sisteminin monitorinqini aparır və stan-

dartları müəyyən edir. Bu isə öz növbəsində bütün məktəb və universitetlərdə təhsilin yüksək səviyyədə aparılmasını təmin edir.

Hollandiya ingilis dilində təhsil təklif edən ilk qeyri-İngilisdilli ölkədir. Bu ölkənin ali təhsil müəssisələri ingilis dilində təxminən 1150 tədris proqramı təklif edir. Onların böyük əksəriyyəti bakalavr və magistr proqramları, qalınları isə qısamüddətli kurslar və ixtisasartırma proqramlarından ibarətdir.

Ölkənin ilk ali təhsil müəssisəsi olan Leyden Universiteti 1575-ci ildə yaradılıb. Hollandiyanın 14 dövlət universitetinin 10-u "Times Higher Education World University Rankings" in hesabatında dünyanın ən nüfuzlu 200 universiteti arasında qərarlaşır.

Kiçik ölkə olmasına baxmayaraq, Hollandiyanın kimya, fizika, tibb, iqtisadiyyat və sülh sahələri üzrə 18 Nobel mükafatçısı var. Onlardan 1-i Nobel sülh mükafatı, 9-u fizika, 3-ü kimya, 3-ü tibb, 2-si isə iqtisadiyyat sahələri üzrədir. Ölkədə fəaliyyət göstərən 11 Beynəlxalq Təhsil İnstitutu digər ali təhsil müəssisələrindən fərqli olaraq, yalnız bakalavr proqramları təklif edir. Hər il bu institutlara təxminən 13 min əcnəbi tələbə qəbul olur. Bu təhsil ocaqlarında təhsil müddəti 18 ay davam edir.

Hazırda Hollandiyada dövlət tərəfindən tanınmış 14 klassik universitet fəaliyyət göstərir. Onlardan üçü (Delft,

Tvent və Eynhofen universitetləri) texniki ali təhsil müəssisələridir. Bundan əlavə, ölkə ərazisində 42 ali peşə təhsili universiteti mövcuddur. Universitetlər əsasən tələbələrin (6 mindən 30 minədək) sayına görə fərqlənir. Ümumilikdə Hollandiya ali təhsil müəssisələrinə ildə təxminən 185 min tələbə qəbul olunur.

Onu da qeyd edək ki, digər ölkələrdən fərqli olaraq, Hollandiyada nüfuzlu universitet anlayışı yoxdur. Ölkənin bütün universitetlərinin diplomu eyni dəyərə malikdir və digər ölkələr tərəfindən qəbul edilir. Bu səbəbdən də uni-

məz həmin gənci keçdiyi yola, həyat tərzinə, elmə münasibətinə baxıb, həmin ali təhsil müəssisələrində necə oxuması sual doğurur. Orda keçilən dərslər, verilən imtahanlar, keçirilən təcrübələr... üçün ciddi elmi savad, oxuma bacarığı tələb olunur. Amma bu da artıq maneə deyil.

Avropada Rusiya universitetlərinin müdhiş izi - pulunu ver, oxu

Rusiyanın əksər universitetlərinin Avropada artıq filialları var. Və bu, məqsədli şəkildə belə düşünüldü. Sırf Avropada oxumaq istəyib də,

versitetlər məşhurluğuna görə deyil, tələbənin yiyələnmək istədiyi ixtisasa uyğun olaraq seçilir.

Hollandiyada təhsil inkişaf etmiş digər ölkələrlə müqayisədə ucuzdur. İllik təhsil haqqı Avropa İttifaqına (AI) üzv ölkələrin vətəndaşları üçün təxminən 1500 avro təşkil edir. Avropa İttifaqına üzv olmayan ölkələrdən gələn tələbələr üçün isə qiymətlər nisbətən yüksəkdir.

Holland dilində ali təhsilin qiyməti ildə orta hesabla 1,5-5 min avro təşkil edir. İngilisdilli proqramlara əsaslanan təhsil nisbətən bahadır. Məsələn, Amsterdam Universitetində Avropa İttifaqına üzv olmayan dövlətlərin vətəndaşları üçün illik bakalavr təhsili orta hesabla 7 min avro, magistr təhsili isə 9 min avro təşkil edir. Bir tələbə üçün dərslər və tədris materiallarının illik xərci isə 800-1000 avro civarında dəyişir.

Hər il təxminən 12 min hollandiyalı tələbə xarici ölkələrdə təhsil alır. Onların 6 mindən çoxu dövlətdən və ya Avropa İttifaqının həyata keçirdiyi proqramlar çərçivəsində təqaüd alırlar. Hollandiya hökuməti xaricdə təhsil alan tələbələrə ildə təxminən 2 milyon avro (2004-2005-ci illərin statistikasına əsasən) vəsait ayırır.

Amma xarici ölkədə təhsil anlayışında da qaranlıq məqamlar az deyil. Çünki bir çox hallarda varlı, oliqarx övladlarının hansısa Avropa ölkəsində ali təhsil alması ilə bağlı məlumatlar yayılır. İstər-istə-

buna elmi potensialı çatmayan imkanlı gənclər yüksək məbləğdə təhsil haqqı ödəyərək, burda tələbəklik hüququ qazanırlar. Bundan sonra isə orda oxumaq öz ölkəsinin özəl universitetində oxumağa bərabər olur. Avropanın bahalı restoranları, klubları varlı ərəblərin, Rusiya və keçmiş SSRİ ölkələrindəki oliqarx övladlarının məskəninə çevrilir. Onların bu universitetlərdə kurs adlaması müşkül proses deyil. Ali təhsil həyatının son ilində ali məktəbdə tələb olunan kurs işləri, diplom işləri də varlı övladları üçün problem deyil. Bu da bizim Azərbaycanda bildiyimiz klassik üsullarla həyata keçirilir: başqasına yazdırmaq. Tutaq ki, tələbə yoldaşları arasında və ya universiteti daha öncəki illərdə bitirmiş savadlı məzunlar pul qarşılığında bu işin öhdəsindən gəlirlər.

Bu arada onu da qeyd edək ki, diplomların tanınması məsələsində də ciddi məqamlar az deyil. Məsələn, Azərbaycanda tanınmasından imtina olunan diplomlar əsasən MDB ölkələrindəki universitetlərinin verdiyi sənədlərdir. Bundan başqa, diplomların tanınması prosesində hər kəsə fərdi yanaşıaraq, tələbələrin oxuduqları müddətdə dərslərdə iştirakı və aldıkları təhsilin keyfiyyəti araşdırılır. Avropa ölkələri, Türkiyə və digər ölkələrin diplomlarının tanınmasında Azərbaycan ciddi problem yaşamır.

□ **Sevinc TELMANQIZI**

«Bakcell» sınaq nəticələrinə görə Azərbaycanda ən yaxşı mobil şəbəkə kimi tanınıb

Azərbaycanın ilk mobil operatoru və aparıcı mobil internet provayderi olan «Bakcell» şirkəti şəbəkənin ümumi iş keyfiyyəti üzrə ən yaxşı nəticələr nümayiş etdirməkdə davam edir. Mobil rabitə şəbəkələrinin müqayisəli testləri (bençmarkinq) sahəsində beynəlxalq lider və ən etibarlı müstəqil təşkilat olan «P3 Communications» şirkəti tərəfindən «Bakcell» şirkəti Azərbaycanda «Best in Test» (sınaq nəticələrinə görə, ən yaxşı) adına layiq görülüb. «P3 Communications» şirkətinin tətbiq etdiyi test metodologiyası xidmətlərin geniş spektri üzrə müştəri təcrübəsinin ölçülməsinə əsaslanır.

Mobil rabitə şəbəkələrinin müqayisəli testləri həm səs, həm də mobil internet xidmətləri üzrə 2017-ci ilin avqust ayı ərzində bütün ölkə ərazisində, o cümlədən, şəhərlərdə, qəsəbələrdə və əsas yollarda keçirilib. 100% səyyar test formasında təşkil olunan bu testlərin 55%-i Bakı, Gəncə, Şəki, Şirvan, Quba, Mingəçevir, Sumqayıt və s. şəhərlərdə, qalan hissəsi isə Xirdalan, Qəbələ, Xaçmaz, Lənkəran və s. bu kimi daha kiçik şəhərlər və bu şəhərlərlə qəsəbələr arasında olan yollar da keçirilib.

Testlərin nəticələrinə əsasən, «Bakcell» Azərbaycanda ümumi şəbəkə təcrübəsinə görə ən yüksək göstəriciyə, Bakı və ölkənin digər böyük şəhərlərində isə sınaq nəticələrinə görə ən yaxşı mobil internet şəbəkəsinə malikdir.

«Mobil rabitə şəbəkələrinin müqayisəli testləri sahəsində beynəlxalq lider tərəfindən «Bakcell» şəbəkəsinin sınaq nəticələrinə görə ən yaxşı mobil şəbəkə ("the best in test") elan edilməsi bizi çox sevindirir. «Bakcell» öz müştəriləri üçün ən qabaqcıl mobil istifadəçi təcrübəsinin təmin etmək məqsədilə öz şəbəkəsinə investisiya yatırmağa davam etdirir. Bizim 3G və 4G şəbəkələrimiz daim təkmilləşdirilir və regionları da əhatə etmək üçün genişləndirilir. Şəbəkənin təkmilləşdirilməsi üçün biz yeni texnologiyalardan istifadə edirik ki, bu da, öz növbəsində, «Bakcell» şəbəkəsinin üstünlüyünü təmin etmiş olur. Artıq 2-ci ildir ki, «Bakcell» şəbəkəsi müqayisəli testlər aparan müstəqil beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən ən yaxşı şəbəkə kimi tanınır və mən inanıram ki, «Bakcell» abunəçilərinə ən qabaqcıl mobil istifadəçi təcrübəsinin təklif etməklə, biz bu nailiyyətimizi qarşından gələn illərdə də qoruyub saxlayacağıq», deyərək «Bakcell» şirkətinin baş icraçı direktoru cənab Nikolai Bekers bildirir.

6500-dən artıq baza stansiyası sayəsində «Bakcell» şəbəkəsi əhalinin 99%-ni, ölkə ərazisinin isə 93% -ni (işğal olunmuş ərazilər istisna olmaqla) əhatə edir.

Tərtərdə kişi arvadını döyərək hər iki qolunu sındırıb

Tərtərdə kişi arvadını döyərək ağır xəsarətlər yetirib. «Report»-un Qarabağ bürosu xəbər verir ki, hadisə şəhərin Heydər Əliyev prospektindəki evlərdən birində qeydə alınıb.

Belə ki, rayon sakini Etibar Həsənov heyət yoldaşı 52 yaşlı Həsənova Kəmalə İsmayıl qızını küt alətlə döyüb. Ağır bədən xəsarətləri alan qadının hər iki qolu da sınıb.

Qadın xəstəxananın reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib, vəziyyəti ağırdır.

Polis faktla bağlı araşdırma aparır.

Bassağlığı

Dilarə Əliyeva adına Qadın Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin kollektivi Rafiq İsmayılovun vəfatından kədərləndiyini bildirir, cəmiyyətin həmsədri Xanım Xəlilovaya dərin hüznə başsağlığı verir.

Ölkənin aparıcı KİV nümayəndələri üçün mütəmadi olaraq, media turlar təşkil edən «Azərsun Holding» bu dəfə media mənsublarını yağ fabrikinə dəvət edib.

Dəstək Departamentinin müdiri Afiq Səfərov bunun çox baha başa gəldiyini söyləyib. O, Yeni Zelandiyanın iqlim şəraitinin daha münbit olduğunu və süd məhsullarının yağlılıq dərəcəsi-

dir. Xüsusi sort inəklər bir dəfəyə 22 litr yüksək yağlılığı olan süd verə bilirlər. Bu göstərici isə bizim ölkədə qat-qat aşağıdır. Bizə südü buradan alıb, ondan kərə yağı hazırlamaq hazırkı du-

olduğu qeyd edilib. Laboratoriya ilə tanışlıq bitdikdən sonra jurnalistləri maraqlandıran suallara «Azərsun Holding»-in Araşdırma və Təkmilləşdirilmə direktoruğunun yağ məhsulları üzrə

«Azərsun Holding» yağları belə istehsal edir - zavoddan reportaj

Şirkət ölkə jurnalistlərini istehsal müəssisəsinə apardı

Musavat.com xəbər verir ki, «Azərsun Sənaye Parkı»nda yerləşən yağ fabrikinə qonaq olan jurnalistlərə əvvəlcə «Azərsun Sənaye Parkı» barədə məlumat verilib, burada yağ fabrikinin başqa həmçinin kağızın təkrar emalı müəssisəsinin də yerləşdiyi bildirilib.

Daha sonra KİV nümayəndələrini qarşılayan Bakı Qida və Yağ Fabrikinin müdiri Şahəddin İbrahimov illik istehsal həcmi 270 min ton olan müəssisə barədə qısa məlumat verib və onları fabrikin bitki yağları istehsal edilən sahəsinə dəvət edib. Əvvəlcə qarğıdalı yağının istehsalını müşahidə edən media mənsublarına müəssisənin ən müasir avadanlıqlarla təchiz edildiyi bildirilib. Bundan sonra jurnalistlərə zeytun yağlarının istehsal prosesi nümayiş etdirilib və istehsal xəttində olan «Zeytun bağları» markasının tam olaraq Abşeron rayonu ərazisindən toplanan yerli zeytundan hazırlandığı qeyd edilib.

Bitki yağları ilə bağlı jurnalistlərin suallarını cavablandıran duru yağların istehsalı sahəsinin müdiri Hüseyn Qocamanov daxil olan şikayətlərlə bağlı suala cavab verərkən ən çox rastlaşılan problemin bəzi mağazalarda saxlanma şəraitinin tələblərə cavab vermədiyini bildirib. O, bu məsələyə evlərdə istehlakçılar tərəfindən də ciddi rəyət olunmadığını söyləyib və duru bitki yağlarının tələb olunan şəraitdə saxlanılmıyda keyfiyyətini itirdiyini söyləyib.

Bitki yağlarının istehsal prosesi ilə tanışlıq bitdikdən sonra jurnalistlər kərə, spred yağlarının istehsal edildiyi sahəyə keçiblər. Onların kərə yağlarının istehsalı ilə bağlı suallarını cavablandıran mütəxəssislər bu məhsulun Yeni Zelandiyadan idxal edildiyini və «Azərsun Holding»-in kərə yağı bazarında payının cəmi 5-7 faiz təşkil etdiyini bildiriblər. Sumqayıtda isə böyük həcmdə idxal edilən kərə yağının çəkirlərə görə daha kiçik həcmə qablaşdırılaraq satışa çıxarıldığı qeyd edilib.

Jurnalistlərin kərə yağının xammal tələbatının daxili istehsal hesabına təmin edilməsi barədə sualına cavab verən «Azərsun Holding»-in İctimaiyyətlə Əlaqələr və Biznesin İnkişafına

rumda heç cür sərf etmir. Hətta biz buna cəhd etsək də, daxili bazara belə yetəcək xammal yoxdur. Bizim öz şəxsi təsərrüfat sahələrimiz yaradılır. Bu işlərin sayəsində xaricdən asılılığımız azala bilər».

Afiq Səfərov məhsulların müxtəlif adlarda bazara çıxmasının səbəbini də açıqlayıb: «Məhsullarımız Azərbaycandan başqa İranda, Rusiyada və Gürcüstanda da satılır. Həmin ölkələrin bazarı üçün istehsal edilən məhsulların adları da fərqli olur. Bizim müxtəlif adlarda və çeşidlərdə məhsullarımız var. Bu, sadəcə, marketinqdir. Necə ki, Rusiya istehsalı olan ərzaqlar Azərbaycana girib, burada bizimlə rəqabət aparır, biz də onların bazarlarında onlarla rəqabət aparırıq. Bunun başqa səbəbi yoxdur».

İstehsal sahəsi ilə tanışlıqdan sonra jurnalistlərə rafinasiya sahəsi nümayiş etdirilib və müəssisəyə daxil olan xammalın müasir avadanlıqlarla təchiz edilmiş bu sahədə zəruri yoxlamalardan keçərək yad maddələrdən təmizləndiyi qeyd edilib.

Müəssisənin laboratoriyasını ziyarət edən jurnalistlərə yağ fabrikinin də «Azərsun Holding»-in digər müəssisələrində olduğu kimi keyfiyyətə nəzarətin ən yüksək səviyyədə təmin edildiyi gün ərzində, istehsalın bütün mərhələlərində məhsullar üzərində 1000-1500 testin edildiyi bildirilib.

Bundan başqa, laboratoriyanın defərlə beynəlxalq müسابiqələrdə mükafatçı və qalib

baş mütəxəssisi Tural Babayev cavab verib.

O, ilk olaraq insan orqanizminin həm bitki, həm kərə yağına ehtiyac duyduğunu bildirib və bunlardan birinin imtinasının və ya aşırı istifadəsinin insan sağlamlığı üçün zərərli olduğunu bildirib.

Jurnalistlərin palma yağı barədə sualını cavablandıran mütəxəssis bu mövzuda çoxlu sayda miflərin formalaşdığını bildirib. Tural Babayev dünyanın ən məşhur markalarının belə, bu məhsuldan istifadə etdiyini və dünyanın əksər ölkələrində palma yağından istifadəyə heç bir məhdudiyyətin tətbiq edilmədiyini bildirib.

Mütəxəssis bu yağın təbi halda bərk formada olmasının da ona əlavə üstünlüklər qazandırdığını qeyd edib: «Digər bitki yağları duru formada olduğu üçün onların bərkəşdirilməsi bəzən kimyəvi müdaxilə nəticəsində mümkün olur ki, bu da yağın tərkibində insan sağlamlığı üçün olduqca zərərli transyağların emələ gəlməsinə səbəb olur. «Azərsun Holding» tərəfindən istehsal olunan heç bir yağın tərkibində trans yağlar yoxdur və burada keyfiyyətə nəzarət ən yüksək səviyyədə təmin edilir».

Qeyd edək ki, «Azərsun Sənaye Parkı»nda 2014-cü ildə istismara verilmiş yağ fabrikinə məhsullar insan əli dəymədən, tam avtomatlaşdırılmış avadanlıqlarla istehsal edilir. Müəssisənin istehsal həcmi isə ölkədaxili tələbatdan təxminən iki dəfə çoxdur.

Azərbaycanda valideynlər düşünür ki, övladları repertor yanına getməyə hansısa sahədə uğur qazana bilməz. Bəlkə də haqlıdır. Hər nə qədər məktəblərdə keyfiyyətli təhsil verilsə də, repertorlara müraciət edənlərin sayı azalmır. Hətta artıq repertorluq bir növ biznes sahəsinə çevrilib desək, yanlışdır. Müəllimlər məktəblərdə sinif kirayələyir və sinifdə günə 3-6 nəfərdən ibarət qruplar qəbul edirlər.

Qiymətlərə gəlincə isə həftədə 2 dəfə olmaqla fərdi olanda 1 saat, 5-6 nəfərlik bir qrup şəklində olanda 2 saat uşaqlarla məşğul olurlar. Bunun qiyməti isə 60-70 manat arasında dəyişir. Bunu isə saata böləndə 1 ay ərzində həftədə 2 dəfə 1 saatdan hesablasaq 7 manat 50 qəpik, 2 saatdan hesablayanda isə 3 manat 75 qəpik olur. Orta məktəblərdə isə dövlət tərəfindən müəllimlərə hesablanan dərns saati 2 manatdır.

“XXI Əsr” Təhsil Mərkəzinin rəhbəri, təhsil eksperti Etibar Əliyev bildirdi ki, repertorlar uşaqların fənni dərindən öyrənmək bacarıqlarını inkişaf etdirmir, sadəcə, uşaqları testlərlə imtahana hazırladırlar: “Dünyanın aparıcı ölkələrində vətəndaşların repertor institutuna xərclədiyi vəsaitlər təhlil olunur. Məktəb təhsili ilə bu xidmət toqquşmur. Bizim müəllimlər repertorluqla məşğul olmalarını əmək haqqının az olması ilə əlaqələndirirlər. Artıq bu institutun təbliği elə qurulub ki, repertorsuz uşaqların ali məktəblərə daxil olmaları qeyri-mümkün hesab edilir. Bizim vaxtımızda sərbəst çalışmaq verdiyi formalaşdırılırdı. Ona görə ki, müəllimlər repertorluqla məşğul olurdular. İndi “Palaza bürün, ellə sürün” məsəli çox aktualdır. Məktəb rəhbərliyi

vaxtaşırı müəllimlərin 45 dəqiqədə keçdiyi dərslərin şəffaf monitorinqini aparalmıdır. Programın hansı səviyyədə mənimsənməsinin hesabatlılığı olmalıdır. Orta məktəb müəllimləri dərns dediyi məktəbin müəllimindən çox repertor kimi təbliğ olunurlar. Yeni tələbə qəbulu modeli müəllimlərin üzərinə çox böyük məsuliyyət qoyur. Düşünlülmüş və cəmiyyətin istəyi ilə təklif edilən model məktəb təhsilinin keyfiyyətinin artırılmasını tələb edəcək. Müəllimlər buna hazır olmalıdırlar. Əslində repertorluq bilik vermir, sadəcə olaraq, uşaqları testlərlə imtahanlara hazırladırlar. Yaxşı repertor adı qazananları qiymətləri qaldırır və nəticə olmayanda da heç bir cavabdehlik daşmırlar. Yeni abituriyent aşağı bal toplayanda özləri qınaq obyektinə çevrilirlər. Xeyli bu cür faktlar mövcuddur. Repertorların cəlb edildiyi kurslar da ciddi təbliğ olunur. Məktəb təhsilinin arxa plana çəkilməsi repertorların işidir. Bizdə heç kimin bu işlə məşğul olmasına qadağa qoyulmur. Ancaq məsələnin maddi və mənəvi tərəfinə varanda müəllimlər məktəbdə daha çox çalışmalıdırlar”.

Ekspertin fikrincə, məktəblər keyfiyyətə cavabdehlik daşmalıdır və dərslərin çox ciddi monitorinqi aparılmalıdır: “Əgər valideynlər bu işə külli miqdarda vəsait xərcləyirlərsə, bunun hansısa hüquqi tənzimlənməsi olmalıdır. Əks təqdirdə, repertorluq institutu valideynlərin büdcəsini talan etməklə get-gedə genişlənəcək”.

Repetitorların reklamı

valideynlər nəyi düz etmir...

Etibar Əliyev: “Valideynlərə təlqin edirlər ki, repertor təhsili olmadan ali məktəblərə daxil olmaq mümkün deyil”

Mələhət Mürşüdü: “Repertor bazarında qiymətlər yerinə görə dəyişir”

Azad Müəllimlər Cəmiyyətinin sədri, təhsil eksperti Mələhət Mürşüdü repertorluq bazarında yerindən asılı olaraq qiymətlərin dəyişdiyini de-

di: “Müəllimlərin əmək haqqı artırılmalıdır. Biz dəfələrlə bunu vurğulayırdıq ki, təhsilin keyfiyyətini artırmağın ən başlıca əsaslarından biri də müəllimlərin əməlinin elmi qiymətləndirilməsidir. Yeni bu gün 250-300 manat alan müəllim sözsüz ki, ailəsini dolandırmaq üçün kənarda özünə bir iş yeri axtaracaq. Bu da müəllimləri repertorluğa gətirib çıxarır. Repertorluqla məşğul olmayan müəllimlər isə dərnsdən sonra digər sahələrlə məşğul olmalı olurlar. Biz də deyirik ki, müəllimlərin əmək haqqı artırılmalı və onlara dövlət məmuru statusu verilməlidir. Repertorluq tək Azərbaycan deyil, bütün dünyada əlavə kurslar, məşğələlər var. Repertorluq niyə bahadır? Çünki ətrafdakı hər şey bahadır. Müəllim aldığı az miqdarda əmək haqqı və ya repertorluqla aldığı puldan əvvəlki kimi bazarlıq edə bilməz. Bazarı uyğun olaraq müəllimin əmək haqqı artırılmalıdır. Bizim repertorluqla məşğul olan ələ müəllimlər var ki, onlar orta məktəbdə çalışmırlar. Onlar birbaşa kurslarda işləyir. Məsələn, Qazaxıstanda, Türkiyədə kurslarda çalışan müəllimlərin fəaliyyəti pedaqoji təcrübə sayılır. Repertorluq qeyri-qanuni bir fəaliyyət deyil, pedaqoji fəaliyyətdir. Bizdə də

bu, pedaqoji fəaliyyət hesab edilməli və müəllimlər buradan vergi ödəməlidir. Heç kəsə demək olmaz ki, sən bu qiymətə hazırladırsan. Bakıdan bir az kənara çıxanda, Bakı kəndlərində 20-30 manata məşğul olurlar. Yeni hər yerdə eyni qiymət deyil. Məsələn, Hövsanda 25-30 manata məşğul olurlar. Hamısı da səviyyəli müəllimlərdir. Müəllim də var ki, 100 manata hazırladırlar. Ancaq bu müəllimləri seçmə valideynlər seçir. Hansı ki, onların imkanı yaxşıdır, əlavə gəlirləri var. Repertorluq bazarında yerindən asılı olaraq qiymətlər dəyişir. Qiymətin baha və ya ucuz olması müəllimin savadından xəbər vermir. Repertorluqda məsələ belədir ki, bütün hər şeyi müəllimin üzərinə qoymaq düzgün deyil. Burada uğurun 50 faizi şagirdin, 50 faizi isə müəllimin öhdəsinə düşür”.

□ Günel MANAFLI

Uşaqlar üçün idman növü seçəndə diqqətli olun - valideynlərə tövsiyə

Azyaşlı uşaqlar, xüsusən də oğlan uşaqları çox zaman idman növlərindən boks, karateyə, bir sözlə, döyüş növlərinə meyilli olurlar. Övladlarının bu istəyini yerinə yetirən valideynlər də onların yaşından, fiziki sağlamlığından asılı olaraq övladlarını həmin idman növlərinə yazdırırlar.

Təbii ki, uşaq idman məktəbinə gedərkən həkim müayinəsindən keçir. Elə idman müəllimləri var ki, bunu tələb belə etmirlər. Məhz buna görədir ki, bəzən qan azlığı, ürək qüsuru yaşayan uşaqlar bu cür idman növü ilə məşğul olanda sonra müxtəlif bədbəxt hadisələrlə, hətta ölümə üzleşə bilərlər.

Uşaqlara ağırlığa meyilli idmanlarla məşğul olmaq zərərli deyil. Çünki onlar inkişaf mərhələsində olduqları üçün güclü məşğələlərə davam gətirə bilərlər. Uşaq dövründə sümüklər hələ inkişafa açıqdır, ürək tutumu fərqlidir, karbohidrat anbarı yetkin insanlarla müqayisədə daha azdır.

Mütəxəssislərin fikrincə, 2-3 yaş arası uşaqlar qaçma, tutma və tullanma kimi hərəkətləri edə bilərlər. Bu səbəbdən

Kamil Zeynalli: “Uşaqları daha çox əlbəyaxa və özünümüdafiə döyüşlərinə yönəldirəm, çünki...”

Vaqif Qarayev: “Aqressiv idman növləri uşaqların psixikasında aqressiya yaradır”

dən bağçada qaçma, getmə, rəqs etmə, suda nəzarət altında oynama və təcrübəli şəxslərin nəzarəti altında gimnastika hərəkətləri ola bilər. 4-6 yaş: rəqs, üzme, gimnastika, ip atlama və üç təkərli velosiped minmək kimi idmanlar idealdır. 7-10 yaş: gimnastika, üzme, futbol, basketbol, voleybol, həndbol, velosiped, tennis və üzme kimi idmanlarla əlaqədar təməl təhsilə yönəldirilə bilər. 10 yaş və sonrası: əvvəlki yaşlarda başladıkları idmanları daha mütəşəkkil olaraq etməyə davam edərkən atletizm, güleşi başlaya bilər. Bir neçə il sonra isə güc tələb edən boks, taekvando və karateyə də keçə bilərlər.

Uşağın 14 yaşından əvvəl boks, güleş və karateyə başlaması məsləhət deyil. Çünki sümüyün inkişafı hələ tamamlanmayıb və bədəne ağırlıq salan bu idman növü bədən üçün

zərərli ola bilər. Xüsusilə bu dövrdə uşağın başlayacağı idmana, fiziki quruluşunun uyğun olub olmadığı çox əhəmiyyətlidir. İdman növlərinin başlamaya yaş isə bu cürdür: atletizm 10-12 yaş, basketbol 7-8 yaş, boks 13-14 yaş, velosiped 14-15 yaş, artistik gimnastika 5-6 yaş, gimnastika 6-7 yaş, xizək 6-7 yaş, futbol

10-12 yaş, üzme 3-7 yaş, cüdo 8-10 yaş.

Maraqlıdır, bəs sağlamlıq üçün uşaqları daha çox hansı idman növünə qoymaq olar?

İdmançı Kamil Zeynalli bildirdi ki, uşağın hansı idman növünə meyilli olduğunu öyrənmə onu yaşına uyğun düzgün yönəltmək lazımdır: “8-9 yaşlı uşağı gətirib trenajora yazdır-

maq istəyirlər. Mən buna icazə vermərəm ki, uşağın yetişməsinə trenajor ziyandır. Çünki trenajorda hər şey ağırlığın üzərinə qurulub. Mən uşaqları daha çox əlbəyaxa və özünümüdafiə döyüşlərinə yönəldirəm ki, uşaq həm də gələcəyin kişisidir, atasıdır. İndidən özünü müdafiə etməyi bacarmalıdır. Bunu da valideynlərə başa salıram. Özləri də razı qalırlar. Uşağın qolunun, ayağının sınıması kimi hadisələr idmanda mümkündür. Travmasız idman növü olur. Əksinə, uşaq belə mərhələləri keçməlidir ki, dözümlü, iradəli olsun. Sağlamlıq üçün hansı idman növünün seçilməsinin fərqi yoxdur. Əsas odur ki, uşaq hərəkətdə olsun. Uşağın sağlamlığına birinci valideyn nəzər yetirməlidir. Uşaq var ki, 8-9 yaş var, 50-60 kilodur. Hər şey valideynlərdən irəli gəlir. Uşağa fast-food yedirlərlər. Düşünmürlər ki, bununla uşağın gələcəyinə zərər yetirirlər. Əgər valideyn uşağın yemək-icməyinə fikir verməyəcəksə, tək idmanla sağlamlıq ola bilməz. Anqlamaq istəyən xanınım da, bəyin də formaya düşməsi üçün 70 faiz qida, sonra isə idman əsas rol oynayır”.

K.Zeynalli qız uşaqlarını yüngül atletikaya, gimnastikaya qoymağı məsləhət gördüyünü dedi: “Bu idman növü qızın qamətinə, bədən quruluşuna, düzgün böyüməsinə, inkişafına, sağlamlığına xeyirlidir. Üzgüçülük, yüngül atletika ən çox qız uşaqlarına qamətinə, boyuna və sağlamlığına görə lazımdır”.

□ Günel MANAFLI

MÜSAVAT

Son səhifə

N 209 (6823) 12 oktyabr 2017

Dünyanın ən böyük yerkökünü yetişdirdi

Amerikada Minnesot ştatında yaşayan bostançı Kristofer Kvallin yetişdirdiyi kök dünyanın ən böyük kökü sayılaraq Ginnesin Rekordlar kitabına düşüb. Bu barədə lenta.ru saytı UPI-yə istinadən xəbər verir. Kökün çəkisi 10.18 kilodur. Bu, daha öncəki "rekordçu" kökdən 1 kilo 6 qram daha ağırdır. Kvallin öz uğurunu keyfiyyətli peyin, hava, münbit zəmin və bir qədər də uğurla izah edir.

Kvallin yetişdirdiyi nəhəng kökü yemək qərarına gəlib. Ona görə də kökü yenidən əvvəlki yerinə basdırıb. Amma onun qayınanası rekordlar kitabına düşən kökdən bir dişləm almağa macal tapıb. Bostançı isə zarafatla deyir ki, artıq qayınanası da rekordlar kitabına düşə bilər. Çünki o, dünyadakı ən böyük kökdən dadmış biri olaraq istisna sayılır.

Daha öncə də dünyada nəhəng meyvələr yetişdirən insanlar olub. Bunlardan biri də britaniyalı təqaüdü Yan Nil idi. O, çəkisi 43.6 kiloqram olan çuğundur yetişdirmişdi.

6 soyğunçu bir mopedlə qaçıb

Londonda çəki və digər soyuq silahlarla silahlanan 6 cinayətkar yuvelir mağazasına hücum edib. Bu haqda "The Guardian" nəşri xəbər verib. Onlar mağazaya üç mopedlə (üçtəkərli motosikl) gəliblər. Qarətdən sonra isə mopedlərdən birini mağazanın yanında qoyaraq, digər ikisi ilə ordan qaçıblar. Amma qonşu küçələrdən birində mopedlərdən birini qırıblar. Bundan sonra isə 6 soyğunçu yola əllərində qalan bir mopedlə davam edərək gizləniliblər.

"Bizə məlumdur ki, cinayətkar dəstə panikaya düşüb və gizlənmək üçün müxtəlif istiqamətlər üzrə hərəkət edib". Bunu isə cinayət hadisəsini araşdıran detektiv Mett Hollands deyib. Onun dediyinə görə, qarət nəticəsində heç kim fiziki xəsarət almayıb. Qarət olun-

muş yuvelir mağazası maddi ziyan hesablanmayıb. Mart ayında isə xəbər verildi ki, Çinin Nanyan şəhərində 19 yerlik mikroavtobusda 70 uşaq və müəllimə daşıyan sürücü həbs olunub.

Kloun ucbatından vaxtından əvvəl doğdu

Böyük Britaniyanın Lesterşir qraflığında kloun kostyumunda olan bir adam hamilə qadını qorxudaraq onun vaxtından əvvəl körpəsini dünyaya gətirməsinə səbəb olub. Bu barədə xəbər "Spotted Whitwick" adlı təşkilatın facebook səhifəsində yer alıb. Xəbərə görə, yolda gedərkən kollarn

Dünyanın müxtəlif ölkələri və şəhərlərində kloun geyimli insanların balaca uşaqları qorxudaraq meşəyə aparmaları, onlara pul verərək şirnikləndirmələri də yayılan xəbərlər arasında idi. Bunun uşaqların uydurması olduğu barədə deyilənlər də öz əksini tapmayıb. Çünki həmin klounları böyükklər də görmüşdü.

Amerikanın Corciya, Alabama və Virciniya ştatlarında isə bu günə qədər bu sayaq zarafatlara görə 12 nəfər həbs olunub. Onlar gizləndikləri küncdən qəfil çıxıb, insanları qorxudur və bundan səbəbi bilinməyən zövq alırdılar. Bundan başqa, Pensilvaniya ştatında 16 yaşlı Kristiana Torresin ölümünü də "kloun panikası" ilə əlaqələndirirlər.

QOÇ - Qarşılıqlı münasibətlərdə mənəm-mənəmlik edən insanlarla sözcürməyin. Əks halda, əsəbləriniz pozulacaq. Öz xeyirxah düşüncələrinizə aludə olun. Ümumiyyətlə, bu gün neqativ məkan və insanlardan uzaq olun.

BUĞA - Hər hansı problemdən qorxmağınıza lüzum yoxdur. Çünki sizin kimi romantik şəxslərə bu gün heç bir zərər dəyməyəcək, üstelik, aktivləşdiyiniz indiki dövrdə şanslarınız da artacaq.

ƏKİZLƏR - Gərək "bir əldə iki qarpız" tutmayasınız. Çalışmalısınız ki, realığa uyğun hərəkət edəsiniz. Ulduzlar qarğıs və soyuqlardan uzaq olmağı, falçı və cadugər yanına getməməyi məsləhət görür.

XƏRÇƏNG - Saat 12-15 aralığında bəzi qalmaqallı proseslərlə üzləşə bilərsiniz: cəhdlərinizin boş çıxması, uğursuz sövdələşmələr, səhətlə bağlı narahatçılıq və s. Qalan saatlar problemsizdir.

ŞİR - Hələddici qərar çıxarmaq həmişə çətin olur, amma siz ağıllı olduğunuz üçün bunu bacaracaqsınız. Ürəyinizdə gəzdirdiyiniz böyük ideyalara doğru əzmlə addımlayın, cılız adamlara fikir verməyin.

QIZ - Daxilinizdə bir keyriyyəçi obrazı yaratmağınza ehtiyac duyulur. Özünüz ehtiyaçlı kimi zənn etməkdənsə, ehtiyac duyanlara yardımçı olun. Hər şeyi pulla ölçməyin, dünyada əm dəyərlı şeylər pulsuzdur axı.

TƏRƏZİ - Bütün göstəricilər feallıqdan bir qədər uzaq düşəcəyinizi ortaya qoyur. Qarşıdakı gününüzü də məhz buna uyğun olaraq tənzimləyin. Keçmiş həyatınızda önəmli olan insanlarla əlaqə yaradın.

ƏQRƏB - Qarşınızda təzadlı bir zaman durub. Proseslərin inkişafı gah müsbət, gah da mənfi istiqamətə səmt ala bilər. Bu səbəbdən də yaxşı bələd olmadığınız şəxslərlə işbirliyi yaratmaqdan, riskli pul sövdələşmələrindən vaz keçin.

OXATAN - Astroloji göstəricilər günün ilk yarısını düşərli sayır. Bu baxımdan bütün planların icrasını həmin vaxta salın. Əgər təklif alsanız, razılıq verin. Amma saat 15-dən sonra özünüzü "müharibə şəraitində" zənn edin.

OĞLAQ - Vaxtınızın çoxunu evdə, sevdiyiniz adamlarla birlikdə keçirin. Ailənin təminatını ödəməyə çalışın. Axşama doğru büdcənizi rahatlamaq üçün əhəmiyyətli sövdələşmələrdə iştirakınız labüdləşəcək.

SUTÖKƏN - Uğurlu bir zaman kəsiyindən keçəcəksiniz. Bu yolda təkbaşına deyil, ürəyinizə yaxın adamlarla birlikdə addımlayın. Heç bir işi yarımçıq qoymayın, vədlərinizə xilaf çıxmayın. Kəsicilərdən qorunub.

BALIQLAR - Yuxusuzluq və iştahasızlıq sizi üzüb. Bunun qarşısını almaq üçün bütün qüvvənizi səfərbər etməlisiniz. Əgər hansısa uğursuzluqla rastlaşırsınızsa, bunun səbəbini başqalarında deyil, özünüzdə axtarın.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

3 ayı pizza restoranına girdi

Amerikanın Kolorado ştatındakı Estes Park şəhərində bir ayı iki balası ilə birgə pizza restoranına girdi. Bu haqda "Fox 31 Denver" xəbər yayıb. Heyvanlar restoranına bazar gecəsi, içəridə heç kim olmayanda daxil olublar. Onlar işləyərək yeməklərin yerini tapıblar və nəticədə xəmiri, eləcə də kolbasanı yeyiblər. Restoranın içərisindəki kameranın görüntüləri artıq mediada yayılıb və sosial şəbəkələrə də yol tapıb. Pizza restoranının işçiləri polisdən heyvanları öldürməyi xahiş edib. "Hazırda şəhərdəki hər bir zibil yeşiyi aylardan qorunma altında. Buna görə də aylar bizim evlərimizə, maşın və kampaniyalarımıza hücum edirlər". Bunu da restoran işçiləri restoranın facebook səhifəsində yazıblar. Sentyabr ayında isə məlum olmuşdu ki, Cordan Kout həyatına girən aylardan mədəni şəkildə o məkanı tərk etməyi xahiş edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçisi: Rauf ARIFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYSAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.